

Hetedik évi folyam.
Pest, majus 20-án 1860.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félvére 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félvére 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Gróf Széchenyi István egyénisége.

Elhunyt nagy hazánk fia országra szóló népszerűségének egyik bizonyítéka — ha a közfájdalomnak naponkint megújuló élénk nyilatkozatai mellett bizonyosságra még szükség volna — egyik bizonyítéka, mondjuk, többi között az a számtalan arczkép, mellszobor s ezekkel együtt járó többféle kisebb iparüzlet is, melyek száma napról napra szaporodik. Az arczképek között eddigelé még legjobbak a régibbidőből valók; az újabb készítmények között alig nevezhetnénk egyet, mely a nagy férfiut hiven, azon alakban tüntetné elő, a minőben őt nagy Magyarország ismerte. A mellszobor rajzára, melyet itt közlünk, szintén rá illik ez észrevételünk. A jelen mellszobor a híres bécsi szobrász, Gasser műve, ki azt 1859-ben természet után készíté. E körülmény tevé mintegy kötelességünk, a szobrot hű rajzban bemutatni, bár, meg kell vallanunk, nem örömet teszszük ezt s nem tartjuk kívánatosnak, hogy művészeink leginkább e későbbkori arczképek készítésével s terjesztésével foglalkozzanak. Nem ilyenek látta Magyarország Széchenyit, nem ezt az alakot láttuk mi az ország s megyék gyűlésein, az Akadémia elnöki székében s annyi hazai egyesület üléseiben! s valóban kár a jupiteri alak iránti emlékeinket új, idegenszerű alakkal eltörölni akarni. Azonban mindazok, kiknek alkalmuk volt a nagy gróftól élete utolsó éveiben is ismerni, állítják, hogy Gasser szobra hű s hogy Széchenyi kevéssel halála előtt csakugyan ilyen volt, csakugyan ennyire elváltozott! — Azért mutatjuk be mi is e képet olvasónknak, kik előtt az, ezen alakban is nagy érdekléssel bírand, de rajzoló művészeinket szeretnők megkérni: rajzolják nekünk a mi Széchenyinket azon korból, melyben a nemzetet felriasztá álmából s azután vitte előtte a zászlót erős kézzel s

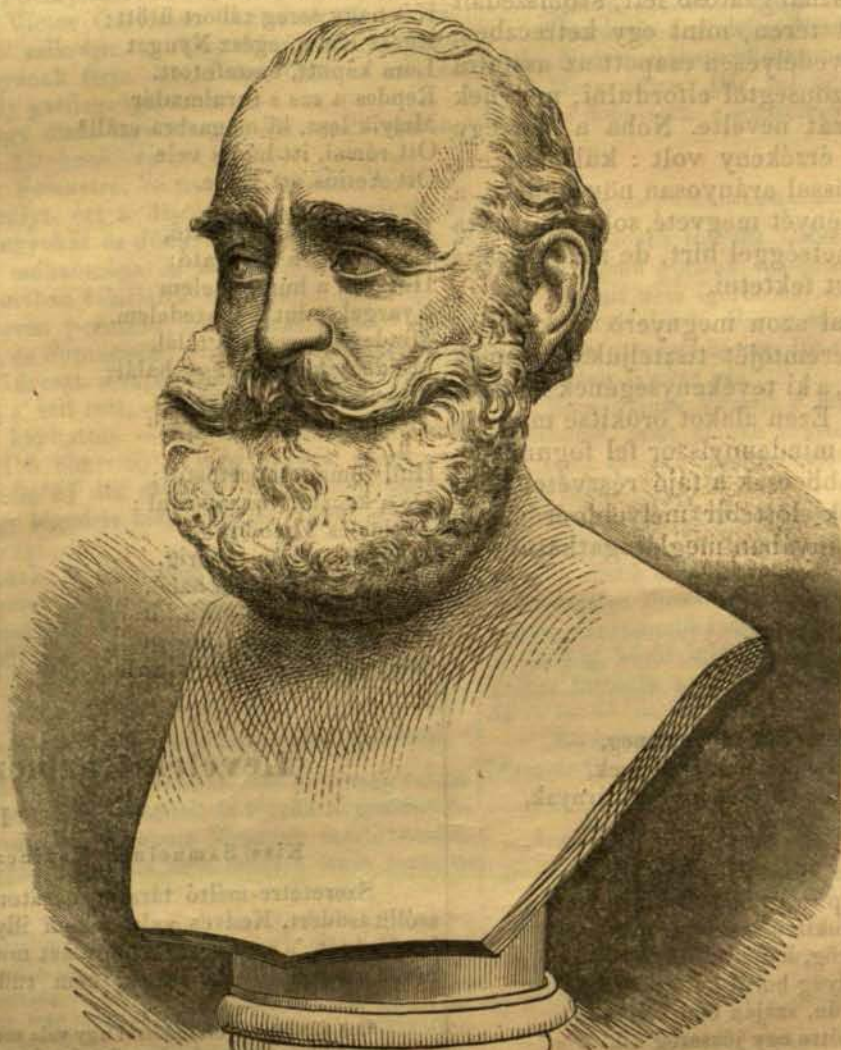
rajzolják azon alakban, melyhez mindnyájunk emlékei kötvek, melyet csodáltunk, tiszteltünk és szerettünk.

Széchenyi feltűnő s megkapó egyéniségéről mások is irtak, de legjellemzőbben s legszebben bizonyosan Kemény Zsigmond. A mellékelt újabb kép hatásának enyhítésére szolgáljanak némi részletek, melyeket Kemény hosszabb rajzából, egyuttal némi utmutatásul művészeinknek, ide kiirunk.

Széchenyi István oly férfi volt, kinek jellemét szilárd anyagból gyurta a teremtő. A felszínes vizsgálók gyakran ellenmondásokat kerestek eljárásában, de az ő szavai és tettei, ha egészben tekintjük, egy nagy és szép egészsze olvadnak össze. Ő aristokrata volt a szó legnemesebb értelmében, oly aristokrata, ki magát nemzete vezetésére, boldogítására érezvén hivatva, ez egy kötelességnek szentelte minden idejét s erejét. Hogy a nemzetre befolyása és szavainak tekintélye van, azt érezte s arra büszke volt; de az utczákkal és karzatokkal kacérkodásra soha le nem ereszkedett, ámbár a jogokat mindenkivel megosztani kész volt; a pártdühnek, a népkégy csókjainak épen oly szilárdul ellenszegült, mint a hatalom jogtalan tulterjeszkedéseinek.

Széchenyi nem csak hazánkban, de a külföld történelmének nagy embereivel összehasonlítva is, egészen eredeti, sajátos egyéniség volt. A keletkező félben levő Széchenyi-albumok, életrajzok stb. — reméljük — meg fogják örökíteni mindazon feltűnő sajátosságokat, miket e ritka nagy ember életéből kortársai följegyeztek vagy még el nem felejtettek. Már külalakja, különösen feje és arca, nevezetes embert gyanítottatott s a lélekbuvárra nézve rendkívül érdekes volt.

Széchenyi arca, mint Kemény mondja, az erő és szakado-

Gr. SZÉCHENYI ISTVÁN MELLSZOBRA. (Gasser bécsi szobrász mintája után.)

zottság küzdelmeinek typusa volt; egy romantikus arcz sötét alapokon; a komor és unatkozó vonalából kitörő féktelen cselekvénységnek, a buskomolyságnak és emberszeretnek, az ábrándnak és hidegségnek olvadéka, egy méltóságos s komoly angol-olygarchai arcz a francia forradalmi eszmék lappangó tüztől felvilágosítva és meg-megrezgetve; arcz, mely a nagy elszánások és kicsinyes gondok, a mély tervek s apró benyomások képét élesen visszatükrözi; arcz, mely a lélekkel telegraphi és szakadatlan összeköttetésben áll, mely mindig beírva van, mely mindig olvastat magáról a rá nézőkkel igaz vagy csinált érzéseket.

Erős, de nem atletai alak, arányos növésel, hajlékony s gymnastika által gyakorolt tagokkal, erős edzett mellel, s karokkal, elsült keztyütlen kezekkel, sötétsárga arczzsinnel. Felső homloka igen széles átmérőjű, e sötét s nagy homlok jellemét kiegészítette a sűrű nagy, egymásbafolyó, borzas szemöldök, melyre maga a gróf sok élczet csinált. Nézése többnyire éles s fürkésző, ritkábban borult és andalgó. Középszerűnél nagyobb száját nyitott, fekete bajusz takarta. Erős, csontos állán az állati élet s nyers erő kinyomata, a szigorú akarata dacza ült. Hangja erős, férfias, de nem érczes, nem zenei. Halántékait göndör fekete haj környezé.

Kényelmes, tiszta, angolos öltözetet viselt, rendesen egy kis felöltő vegyítéssel. Az okos és nemes fényűzésnek, vagy inkább, a londoni kényelemnek barátja. Rendkívül pontos, munkás, mozgékony, idejét okosan s ügyesen felosztó s elrendező. Ki nem emlékezik reá, mint sietett az utcán, hóna alatt börtárczájával, mint végzett utközben száz apró dolgot, mint értekezett jobbra és balra; ki nem emlékezik élénk arczzjátékára, gúnyos mosolyára, pihenni nem tudó nyugtalanokodására, élceire, sajtáságos szónoklatára s a közbeni apró sétéira a gyülestermekben?

Mig leveleit írta s olvasta, mellékesen mindenre figyelt, s a tanácskozás minden phasisait, a szónokok minden kifejezését csodálatos mimikával, s testmozgással, groteszk s pattanó élcezzel szokta kísélni; arcza proteusi változatokon ment át, homlokbőrének mozgékonyasága rendkívüli volt. Ha a tárgyat oly fontosnak tartotta, hogy ahhoz szólani kívánt: rögtönzött szónoklatát többnyire igen mérsékelt hangon, de támadó s polemizáló modorban kezdte; magát teljesen a perc ötleteinek, s lángesze csapongásainak engedte át. Beszéd közben taglejtései emeltebbek, hangja érczesebb s folyékonyabb, arczzjátéka öszhangzatosb lett; szomszédait félretolta s az ülhelye körül nyitott téren, mint egy ketreczben, fel és alá kezdett sétálni; most szenvedélyesen csapott az asztalra öklével, majd hidegen látszott a közönségtől elfordulni, melynek nem-helyeslése s morgása csak daczát nevelte. Noha a népkegy nyilatkozatai iránt bensejében elég érzékeny volt: külsőleg ezt nem mutatta, sőt dacza az ellenhatással arányosan növekedett, a követelő tömeg előtt, melynek véleményét megveté, sohasem tudta magát megalázni. Kitűnő szónoki tehetséggel bírt, de munkássága ezen ágára nem látszott különös súlyt fektetni.

Körülbelül ezek voltak fővonásai azon megnyerő alak külső megjelenésének, kiben a hon újjáteremtőjét tiszteljük. Ilyennek látta, ismerte őt mindenki e hazában, a ki tevékenységének sokszor viharos, de szép napjaira emlékezik. Ezen alakot örökítse meg nekünk a művészet s mi annak láttára mindannyiszor fel fogunk lelkesedni, holott a döblingi alak inkább csak a fájó részvétet kelti fel keblünkben s csupán azon kevesek előtt bir mélyebb érdekléssel, kiknek alkalmuk volt, őt utolsó magányában meglátogathatni.

Catalauni csata.

(451.)

„Hej, táltosok! hej ti papok!
Holnap az ellenre csapok;
Kie lesz a győzedelem?
Jó szerencsét ki mond nekem?
Egy zsák arany egy jó szóér!
Nektek arany, Hadurnak vér.
Jó bűvészm, körbe, körbe!
Holnap megyek ütközetbe.“

Sötét éjben fátyla lobog,
Peregnek a varázsdobok,
A fehér hún kerekét hány,
Bűvesszöket ráz az alán.

Egész sátor inog, remeg, —
Át-átsuhannak szellemek,
Ködbe burkolt halvány árnyak,
Miket csak táltosok látnak.

Száz közül választva hatot,
Szép fehér mént levágnak ott;
Elbukik a szegény pára,
Hörög, kapál utoljára,
Hályog borul két szemére,
Orrán, száján ömlik vére.
Fölötte egy jóssereg áll,
Minden belet sorra vizsgál.

Barna sátor közepében
Ül Etele arany széken;
Kilesi a jövő titkát, —
Kezébe fog juhlapoczkát.
Izzó parázs fölé tartja,
Repedésit olvasgatja
S minden repedésből csak ezt
Olvassa ki, hogy holnap veszt.

„Nem igaz, nem vesztek, nem, nem!
Hadur kardja itt kezemben.“
Figyel, hallgat a hún király:
A legöregebb pap kiáll:
„Hosszu harc lesz, véres harc lesz,
Hős népednek fele ott veszt;
A római megver téged.
Ezt üzeni Hadur néked.“

„Megállj, megállj, ne mondj többet!“
„Nem mondtam még a legfőbbet,
Megfizetve néped vére:
Elhull az ellen vezére;
Szívén átmege a hún kardja,
Hún paripa tapos rajta.
Ezt láttam a jósselemben.
Ezt üzeni Hadur isten.“

„Elhull az ellen vezére?
Ez százezerrel fölérne.
Ha látnám Aetiust holtan
Petrengeni vérben, porban,
Két kard nem fér egy hüvelyben,
Egy világon nem mi ketten;
Egyikünknek itt kell veszni,
Egyikünknek el kell esni!“

Oszlik az éj, pirúl Kelet,
Ragyog a nap Chálons felett;
Chálons síkján sárga mező
Kalászit rázza a szellő.
Arany kalász, drága vetés,
Merre a szem tekinthet és
Még ma este azon helyen
Hollók ülnek holttesteken.

Catalaun fala előtt
Két nagy sereg táborot ütött;
Egész Kelet, egész Nyugat
Lóra kapott, összefutott.
Repdés a sas s turulmadár
Melyik lesz, ki magasbra száll?
Ott római, itt hún s vele
Ott Aetius, itt Etele.

Harsog már a tárogató,
Halálharcra hívogató;
Hólován a hún fejdelem
Nyargal, mint a veszedelem.
Mindegyik csapása talál,
Mindegyik csapás egy halál;
Ritkul az ellenség sora:
„Itt jön az isten ostroma!“

Hull római csoportostúl;
De a koczka visszafordul:
Aetius és Theodorik
Áttörnek a hún táborig.
Hol legtöbbet jár a halál,
Ott jár mindig a góth király;
Ősz szakála száll lobogva
Mint egy nagy fehér vitorla.

„Fut a hún, most góth előre!
Hej, római, ne félj tőle!
Bár a hún az ördög fia,
Most egyszer nem használ nyila.“
Fehér hún és fekete hún
És gepida sok ott elhúny,
Hős Csáth is lórol lefordul,
Hadur kardja is kiesorbul.

Ardarik is hiába vág;
Kantárszárát fordít Ellák,
Küzdve bár, de mégis szalad:
„Ellák fiam, ne hagyj magad!“
Elveszítve már a csata,
Megverve a hunok hada;
S hogy érik a szekérvárat,
Iszonyu zürzavar támad.

„Hamar, hamar, máglyát ide!
Rabul nem esik Etele.
Kincsemet is tűz emésztse,
Ne jusson római kézre!“
És nyergekből áll a máglya,
Magas piros oszlop lángja;
Sok aranyat, drága gyöngyöt
Etele a tűzbe öntött.

Küzd a hún kétségbesetten:
„Csak most segíts, Hadur isten!“
Hadur isten megsegíti.
Jó népét el nem veszíti.
Tengerré nő a vérpatak,
A legiók szétbomlanak:
Míg a küzdőket az éjjel
Választja egymástól széjjel.

A catalauni mező
Egy borzasztó nagy temető;
Százhatvan ezer hős halott
Örök almát alussza ott.
Halvány, hideg minden vitéz,
Összetörve kard s kelevéz;
Itt-ott bukdácsol egy élő,
Az sem tudja, hogy még él ő.

Góthok hada várja, várja
Mikor jön elő királya?
De hű népe hiába vár,
Holtak között a góth király.
Fáklyafényvel, s tét éjjel
Őt a vérmezőn lelték fel;
Négy dárdanyélre fektették,
Gyászénekekkel eltemették.

Ellenség vezére halva, —
Betölt, a mi volt jósolva;
De a kevély római él
S kóbor lantos róla regél.
Legiói ott tanyáznak
Szeme előtt hún királynak.
Farkaszemet néz a két had;
Egy se mozdul, egy se támad.

Ott Etele harmadnapig
Táborába elzárkózik.
Harmadnapig ottan marad,
Negyednap szekérbe fogat;
S mint a villám tovarobog,
Alatta a föld is ropog.
Aetius csak nézi, nézi.
Fejét rázza s kitér néki.

Vétes Arnold.

Levelek Kazinczy Ferencztől. *)

I.

Kiss Sámuelnek Kazinczy Ferencz tisztelettel.

Szeretetre-méltó társam, barátom! Fogadd szives köszönetemet megszólításodért. Kedves vala nekem illy — — — ifjunak nyerni — meg hajlandóságát, s azon leszek, hogy azt mind végig bírassam. Képemmel kívánalak meglepni, de rezem, nem tudom melly történet által, elvesze, s

*) A dicsőült nyelvtudással ugy vala szerencsém levélváltási érintkezésbe jöni, hogy miután tanulmányomat végzém, mint fiatal, szerettem a tudományt, szerettem holmi apróbb munkákat írni is. Így jöttem ki több értekezéseim és kritikáim az akkori Tud. Gyűjtő-

nyomatványai közül kevesebbet bírok mint gyermekim' száma. De vesztégeden nincs mit agódnod; ez a' fej a' rezen nem az én fejem, bár nevem alatta áll; láthatod azt, ha a' rezet azon olajfestéssel hasonlítod össze, mely Bécsben Igaz barátunknál függ. Nem sokára más rezen fog megjelenni egy jobb, 's akkor egyike léssz az elsőnek a' kik azt venni fogják.

Látád e már a' Guzmics Theokritosát? Én azt tegnap vévém, de annyira el voltam és vagyok foglalva, hogy gondosan még meg nem olvashattam. Guzmicstól én igen sokat várok; gyönyörű tolla van, mint lelke. — Külömben barátink köre most Aspásiát, a' Bacányi Faludiját, az Uj-Szellemet, 's a' mi Döbrenteink Elysiumi Dialogusát nézheti figyelemmel. — Az Uj-Szellemre minden jegyzésem az, hogy tréfának mindég igen rövidnek kellene lenni, ez pedig igen hosszú, 's sósak, 's ez sótalan, de keserű; a' Bacányi beszédére, hogy tanításai közzé dölyf és epe keveredett, és hogy az asperitas agrestiat Párizsban sem tudta magáról ledörzsöletetni. Hát a' mi Döbrenteink Dialogusára? Fáj kimondanom. Ő azt tanítja, hogy Magyar-nak bajusz kell és szijas nadrág, a' mit én nem hittem soha, és soha sem fogok. Aspásiában a' prósa igen is, hogy nevelés és boszantó; micsoda az a' kellemecs, az a' szellemgyümölcs? De Döbrentei és én a' Kovacsóczy' és Bajza' korában nem adánk olly versezeteiket mint ezek és Vörösmarti, 's talán még most sem; 's ezen versezeteik miatt arra az ő oláh czifrájokra — a' halmozottra, és a' mellynek az üveg-kláris is gyémánt — behunyom szememet. Idővel elhagyják azt.

Élj szerencsésen, és ha érdemlem, szeress; sőt szeress, ha nem érdemlem is. — Széphalom, Abaujban, egy órányira a' Zemplény' Ujhelye felett est-éjszak felé, Aug. 29 b. 1824.

II.

Kiss Sámuelnek Kazinczy Ferencz baráti szíves idvezletét.

Érdemes társam, barátom! Fogadd-el szíves köszönetemet emlékeztetted, 's engedd mondanom, hogy valamint Téged első megjelenésed olta becsültelek, ugy indulatodért hálásan szeretlek. — Dietai hírek nélkül nem szükkölködünk; de kedves vala nekem tudnom a' miket Te íráls, mert ollyakat a' mi Levelezőink, kik a' Nyelvet tudósan nem értik, 's az ódik-okra nem figyelmeznék, a' szöveget, mondanyit, tennyit, vennyit kárhoztatják ugyan, de kicsinységnek nézik 's felőle nem tesznek jegyzéseket, nekünk nem írnak.

Hogy Ponoris is, Bajza is Pozsonyban vannak, hogy Ti egymást szeretitek, örömmel hallok. Idvezeld mindkettejét, kérlek, 's az egyiknek add-által ide zárt levelemet, a' másikat kérd, hogy ha Hunyadya kijöve a' sajtó alól, egy nyomtatványt számomra tégyen-le szolgabíró Kozma Miklós Urnál a' Zemplényi Követ Consil. Mélt. Szemere István Úr szállásán, és, ha lehet, kötelessen, mert úgy a' csomóban inkább elfér; sőt jó volna, ha levélformában adná által ott, lepetséltve, 's belé téve mind azt a' mit méltónak vél a' közlésére. De Dietai nyomtatványokra nincs szükségem, hanemha azon ivet küldené, melly a' vármegyei 's meg nem jelentek követeinek nevével mutatja. Ajánlom nektek József, András, és Victor Öcséimet. Tartsátok őket szemmel, és gerjesszétetek szívekben a' jó' szikráját. — Vay Ábrám Kazinczy Sophienak, az atyám testvére lyányának férje. Dicső tett felőle a' mit ez estve hallék. De az ollyat csak az olly gazdagságú teheti.

Kovacsóczyt égek látni. Ő nagy disze ügyünknek. Ha ismét szerencsétlensz leveleddel, tudósíts, kinél ő Titoknok? és hol lakik?

Melly nagy szerencse az egész Nemzetre, és tireátok is, édes barátim, ez a' Dieta! Látni ezt a' kegyes Királyt, ezt a' diszt a' maga nemének, a' Királynét, a' Nádort, 's azokat a' Nagyokat és Jókat! egymást látnotok, 's egymástól gyúladnotok! Sógorom makacssága és vétke engem megfoszta azon szerencsétől, hogy egy csoportban találjalak 's öleljelek ott: de a' Dieta után Pesten leszek, 's általesvén peremen, barátimnak fogok elni, 's Pannonhalmára megyek-fel, Bécsbe, és Sopronyba 's Simegre és Keszthelyre, 's Miklára. — Hét gyermek atyja, 16 eszt. olta kinezva igazságtalan, nemtelen Sógorom által, (ki talán bánja a' mit tett, — hiszen tisztább lelkű szüléket és testvért 's sógort ő nem kaphatott — de vétkeiből ki nem tud szabadulni, 's tompasága még inkább elmeríti) — meg vagyok fosztva ez örömtől. 'S én Octób. 27 d. léptem-be 67 dik évembe. — De nem vagyok megfosztva azon reményemtől, hogy téged is megláthatlak. Hidd, óhajtom azt!

E levelemet küldd által Igaznak, 's leveleidet ne frankózzd. Ugy veszélyben forognak, 's én örömet fizetek postán. Hagyd-el gyakorlott titulurát is. Minek az? — Élj szerencsésen!

Széphalom. Novemb. 12 d. 1825.

III.

Tisztel. N. A. Kiss Sámuel urnak Kazinczy Ferencz baráti idvezletét.

Édes barátom; Titulusokon kapni, 's ezt soknak, azt kevésnek tekinteni, nagy gyengeség; 's ha magokat a' föld' Isteneit is tézzük a' gondosabban irt deák levelekben, ha francziában mindent Vousnak szólíthatunk, miért ne lehetne azt tennünk magyarban is? és nem lehet e itt is mutatni

ményben, szépirodalmi munkáim a' Hébében, Minervában, Kedveskedőben, Szépliteraturai Ajándékban stb. Kazinczy Igaz Sámueltól, Bécsben a' Hébe és Kedveskedő kiadójától tudakozá: ki az a' N. A. Kiss Sámuel? mi ő és hol lakik? Minthogy Bécsben két éven voltam, és Igaz Sámuellel személyes ismeretség- és barátságban, utóbb is holtáig folytonos levelezésben valék, arra biztatott: írnam meg magam Kazinczynek, a' mit tudni kíván. Ez megtörtént. Így jöve létre köztünk a' levelezés. Több levele közül csak azokat adom itt, melyek leginkább jellemzők; az eredeti iránylyal, betűszerinti hűséggel lemásolva, csupán azon pontokat hagyván ki belőlük, melyek magán-érdekek.

Kiss Sámuel.

tiszteletet, elsőseget, figyelmet a' te mellett? De minden szokatlan, még ha jó is, visszatol, és ha mindent tézünk, mint fogjuk legkedvesebb, legbelsőbb barátinkat? Öregebb társaim húsz harmincz esztendővel megelőtt nekem rossz neven vevék, hogy mindennek tézve irtam, sőt szölvva is a' te-vel éltem, 's elvonták tőlem magokat e miatt. Elmondám Neked a' mi történt, 's azt vettem mellé, hogy nekem a' világnak minden titulusa egygyeránt kedves ha nem bántó; de hadd valljam-meg, hogy a' Tudós titlust soha nem hallhatom pirulás, sőt visszasság nélkül. Ki az a' tudós, hogy így nevezetethessék? és nem szenvedhetetlen pedantismus e, a' világ emberei közt Tudomány-emberének nevezetni?

A' mi Igazunk' halálán senkinek nincs nagyobb oka kesergeni mint nekem; én benne nem csak egy szeretetre-méltó, szerény és minden pedantismus-tól ment, tiszta-lelkű barátomat, hanem hű segédelemet is vesztettem-el, és ollyat, a' ki által némely kíványaim tellyesedést értek. Illyen volt az is, hogy Hébe a' darabokból vett haszontalan rezek' helyett a' Mesterség' remekjeit vette, 's kevés eseteket kivéven, ollyakat, mellyek méltók voltak felvéteni. — Hébéjének folytatása eránt olvasád jelentésemet a' Magyar Kurír 2-ik levelében. Siettem, hogy valaki meg ne előzzön, ollyan tudnillik, a' ki nem született arra; s rövid voltam, hogy le ne legyek kötve, 's szabadon bánhassak. A' mit adni fogok, nem Zsebkönyv formában lesz, 's így segíték a' lelkes és általam szívesen szeretett Kisfaludy Károlyon is, kinek Aurórája nehezen hozza-be a' mibe került.

Miért tiltatott-meg a' Minerva' negyedik füzeté, nem tudom, 's nem szeretem, hogy megtiltatott. A' Juniusi darab eddig kész, de az Úrményi képe hozzá az Igaz halála által megrekedt, 's annak leérkezését bé kell várni. Ennek életét velem dolgoztatá Ellinger, minekutána a' két mások által dolgoztatott nem nézte méltónak a' felvételre. Bár én dolgozhatám vala a' Pázmányt is. Bárány' ott sokat mondott a' mit nem kelle, és sokat nem monda, a' mit kelle. Szégyellé megvallani azt is, a' mit Práy nem szégyenle, hogy . . .

Az Acemiába olly emberek akarnak felvétetni a' mint hallom, a' kik oda ugyan nem valók. Ne adja Isten, hogy a' Cato szavaira kelljen fakadnunk: Di boni, quam ridiculos doctores habemus! Szörnyű dolog volna, ha a' széket ott úgy osztogatnák mint alamizsnát az éheknek. Nem bánom én azt, sőt akarom, hogy a' két ellenkező felekezethől is (a' Grammaticait értem) vétessenek tagok, 's miattam ott ülhetne Verseghi, ha, a' mit érdemle, nem idézült volna; nem bánom, ha a' laudator temporis acti Bacányi ott ülhetne is, a' ki szint úgy érdemli az idvezséget, mint két társa: de azt is akarnám, 's hiszem hogy úgy lesz, hogy a' Választók ismerjék a' felveendőket. *Libertas et Concordia!* légyen ez a' Magyar Társaságnak is jelszava, mint egy Hollandiainak volt.

Beregszászit megsújtá a' guta, de gyógyúl, és ismét ir egy Grammaticai deák Munkát, mellyben benünket conjugálni tanít. Az is szükséges, mert én ugyan semmit nem tartok illethetetlenek a' Nyelvben, mint a' Paradigmákat, és szintűgy bosszankodom, mint B., ha valaki az ik-es igék' imperfectumait *ék* nélkül stb. ejti. — — — — — Élj szerencsésen!

Ujhely, Jul. 22 d. 1826.

Cicerónak Leveleit elkezdém fordítani. Egy kötetet már kiadhatnék belőle. Nem mondhatnád meg nekem, ki adta a' Wieland' Előbeszédét ezekhez a' Minervában? Bár valaki mind azt lefordítaná a' mit az Epistolákhoz Wieland dolgozott, 's segítene vele.

VI.

N. A. Kiss Sámuelnek Kazinczy Ferencz baráti szíves tiszteletét.

Az Istenek tudják, mikor adhatom én ki Anthológiámat. Olly sok és olly sok nemű gondok kapkodnak-el attól, a' minek egyedül akarnék élni, hogy semmit nem ígérhetek. — — — Igaz Dániel, a' Sámuel testvére, Hébé folytatni akarja. Szeretem Aurórá' 's lelkes kiadóját, de nem szeretem, hogy csak Auróránk van. Igaz Dániel bizik magához, 's együtt dolgozott testvérel, a' mint írja.

Bacányinak Verseit ő maga adá-ki. Én azokon úgy nem lélek semmi szerethetőt, mint magán órajta. Döbrenteinek, gondolnám, kedvesek lesznek, mert mentek minden Neo- és Xenologismustól. Most ötlet ez a' lélek szállá- meg.

Az Elet és Literatura tiszteletet érdemlő munka, de a' Kölcsy szerencsétlen hypochondriája nagyon érezteti magát benne. Nem szóllok a' Vályi-Nagyot illető nemtelen perről; de kelle e megtámadni a' szeretetre-méltó szerencsétlen Berzsenyit? Osztan az az Aestheticázás úgy ront-el mindent, mint a' Grammatikázás. Kell Aesthetica, kell Grammatica: de a' Nyelv és Mesterség körül inkább kell Iztés mint tanulás. — A' Kölcsy különöségeihez tartozik az a' Hit, Remény, Szeretet is. A' Poetának Isten kell: de — — — — —

Élj szerencsésen, kedves barátom. Ajánlom magamat barátságos emlékeztettedbe. — Máj. 11 d. 1827.

Csermák, a magyar zenész.

Csermák nevét akkor szoktuk emliteni, midőn a' legjelesb magyar zeneművészekről és hangszerzőkről emlékeznünk. Eredetéről csak annyit tudunk, hogy lengyel származásu, életéről annyit, hogy az viszontagságokkal terhes volt s még haláláról is csak homályos

* Debreczeni Bárány Ágoston, Pázmány bibornok életirója az akkori F. M. O. Minerva egyik füzetében. — Kiss S.

adataink voltak ekkoráig. Pedig Csermák volt — Patay József műértő nézete szerint is — a magyar palotás-zene legfőbb mestere s a mult század utolsó évtizedétől kezdve számos jeles magyar nótá szerzője, melyeknek csak néhány maradt fenn, elszórva, egyes gyűjteményekben. Azonkívül a hegedűt is mesterileg játszta.

Eddigi legteljesb magyar encyclopaediánk, az „Ujabbkori Ismeretek Tára“ is szentel az ő emlékének egy cikket, de e cikk írója is csak egy pontot szemel ki a művész életéből — mert hihetőleg többet meg nem tudhatott — azt t. i., midőn a már akkor testileg lelkileg megromlott, s az őrjöngés világos jeleit tanusító Csermák 1818-ban mai köztiszteletű hazánkfiát s akkor is zenekedvelő Fáy András, ennek gombai falusi jószágán meglátogatta. Mint e cikkben mondatik, a kalandos művész feldult arczvonásai még ekkor is feltűnteték a deli külsővel párosult szép lelket, és finom udvarias társalgása, választékos kifejezései egykori jobb sorát és műveltségét gyanították; azonban elhanyagolt, rongyos külseje ekkor már hangosan hirdeté nyomorult állapotát. Mellény, nyakravaló s felső öltöny nélkül, kopott katonanadrágban s bakancsban tevé látogatását Fáy Andrásnál. De a mint az ágról szakadt alak kezébe vevé a neki nyújtott hegedűt, tüstént észre leheté venni, hogy a hangszert nem mindennapi ember szoritá kebléhez. Az ihletett művész oly rendkívüli ügyességgel, oly szabatos és a szív mélyéig ható előadással kezdé egyik legfonságesebb magyar hangszerzeményét játszani, hogy a kik hallották, csodálattal telének el. Midőn dicsérettel halmozák, az őrjöngésre hajlandó művész e szókat mondá: „Ezt én az Uristen számára componáltam, — ő szegény, velem együtt igen szomorú állapotban van, mert bölcsőben ringatják s nemsokára meg fog halni.“ — Fáy András ekkor ruhával ajándékozta meg, ezt el is fogadá; azután magyar szokás szerint borral kínálta meg, de már azt nem fogadá el, mert még birt annyi öntudattal, hogy ismerve bortól könnyen hevülő természetét, ily tisztos háznál nem akará magát gyalázatba keverni. Azonban a korcsmában, hol Csermák szállva volt s hol Fáy András szivességéből nyílt hitelt nyert annál inkább kipótolta a mulasztást, fesztelen magányában czimborákat gyűjtött maga mellé és, ön vesztére, véghetetlen volt a bornak prédálása.

Gombáról azután bement Pestre, az akkor nagyhirű „Zrinyi kávéház“-ban egy cigánybanda élére állott s remek játéka által rövid idő alatt sok pénzt keresett, azonban ez sem tartott nála sokáig; a mint jött, ugy el is tűnt.

Ennyit ír róla az említett forrás. Hová lett később Csermák, s általában mint végezte életét, arról eddigelé nincsenek adataink. Némi világot reménylünk behozni e homályba, midőn ezuttal a népszerű művész sarkövének rajzát közöljük. Biztos adatok vannak abban, miket följegyeznünk illő.

Napjainkban, midőn nemzeti zenénk iránt hazaszerte élénkebb figyelem kezd nyilvánulni, és mint az e körüli mozzanatoknak figyelmes kísérői a Vasárnapi Ujságban a magyar zene egyik legjelesebb bajnokának, Lavottának, arczképét és életrajzát is közöltük, nem lesz érdektelen, ha Lavotta kortársa és tanítványa, Csermák életének végső éveiről is néhány adattal szolgálhatunk.

Veszprém délkeleti nagy temetőjében, közel a csinos kápolnához, egy, már félig beomlott sir fölött áll mintegy 4 lábnyi magas homokkő-emlék, melyen következő sorok olvashatók:

CSERMÁK ANTAL

több jeles magyar nóták szerzőjének porai felett.
Ki meghalt LI. esztendejében, October XXV.
MDCCCXXII.

A nemzeti csinosodás kedvelői által emeltetett.
MDCCCXXVI.

Bizonyosság ez az elhunyt művész széplelkű jóakaróiról, kik neki ez emléket emelvén, zajtalanul és csendben áldoztak emlékezetének a nélkül, hogy a világ e szép tettükről tudott volna valamit.

A siremlék felirata kétségtelenné teszi, hogy az alatta pihenő: *Csermák Antal*, a „jeles magyar nóták szerzője“, született 1771-ben.

Életrajzának szükséges kiegészítéseül, buzgó ügybarátok (névszerint Bécsből F—g N. J—s ur) tudósításai folytán mondhatjuk, hogy a hányatott életű művész, hihetőleg azonnal, az említett 1818. év után a dunántuli vidékre, nevezetesen Veszprémbe vetődött, hol még most is élő és őt ismert tanuk állításaként huzamosan tartózkodott és utóbb ugyanott meg is halt. A veszprémi székesegyház akkori egyik érdemteljes karzenésze, *Ruzsicska*,

maga is szintén jeles zenész lévén, fölismeré a rongyos külsejű Csermákban is a művészt, pártolása alá vevé és ellátta nagyobb részt a legszükségesebbekkel. Gondtalan, könyelmű életét Veszprémbe is folytatá Csermák, sőt a bornak annyira rabja lön, hogy utóbb elméjében is meggyengülvén, a városiak általán örültnek tartották. Ruzsicskával egész éjeket töltött együtt a hegedű mellett, de a boros kancsó ilyenkor soha sem hiányozhatott; mert épen a tölt kancsó mellett volt ő legnagyobb művész, és ha ilyenkor kezébe vevé rendesen hóna alatt hordozott hegedűjét, s bor hevétől fellángolt képzelőtehetsége szabad szárnyra kelve, a leggyönyörűbb ábrándokat játszta el hurjain, miket — mint mondják — Ruzsicska legtöbbsnyire le is irt.

Ez időtájban Bihary is gyakran megfordult Veszprémbe, és Ruzsicskában szintén pártfogóra és jóbarátra talált.

Csermák általában kedvelt ember volt Veszprémbe; de ennek dacára mégis nyomorban élt; barátainak törekvései, őt jobb állapotra segíteni, sikertelenek valának. De jóakarói még sem hagyák el a szerencsétlen művészt, mert midőn egyszer megbetegedett, közbenjárásukra a polgári kórházba vitették, hol aztán meg is halt. Szépen, tisztességesen, zenével temettetett el az egyházi zenekar tagjai által. Sarkövé adakozás utján a megyei urak emeltették.

Végül még csak annyit kell megjegyeznünk, hogy egyik jónevű fiatalabb regényírónk közelebb a kalandor művészhöz eseményekben, örömeiben, szenvedésekben gazdag életét választá regénye tárgyaul. A négy kötetre terjedő mű készen van s kiadóra vár. Bár mielőbb ez is, mint hazai emlékeink s nevezetes embe-reink egyik megörökítője, a közönség kezébe jutna!

Földalatti vasut Londonban.

Az angol vasuthálózat középpontja London, honnan mintegy 16 irányban lehet az ország bármely részébe utazni. A vasuti pályaudvarok rendesen a város szélén vannak, de a fővonalok azonkívül még a város középpontján is birnak indóhással. A város közepébe benyuló vasutvonalak azonban az utcai közlekedést nem gátolják. A külvárosokban, a hol dombok emelkednek, az ily

Csermák Antal sarköve a veszprémi temetőben.

vasut a föld alatt, alagutakon át vezet, majd becsap a házak közé, a hol a mozdonyok erős ivekre rakott hidakon dörögnek át; ha utczát kell keresztülvágni, a vasuti viadukt, három óriási kapuval ellátott diadalív alakjában jelenik meg.

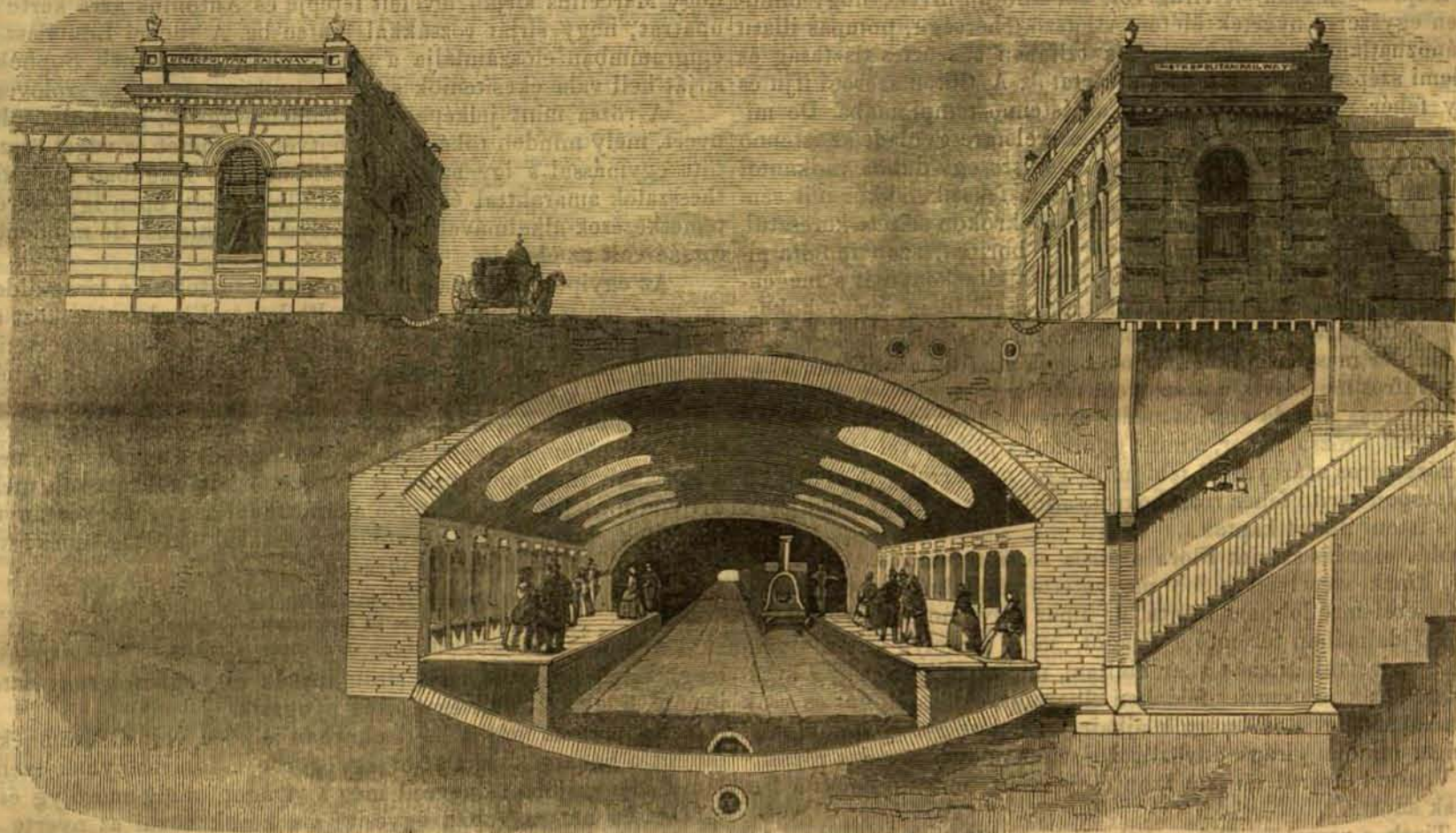
Azonban London utczái a legutóbbi időben már annyira megteltek járókelő néppel, kocsikkal és szekerekkel, hogy a közlekedés fentartása rendkívül utak nyitása nélkül lehetlenné vált. Az idegen, ha reggel 5—6 óra tájban az utczára lép, vigyázzon, nehogy a járdát elhagyja, mert akkor a robogó kocsiktól menthetlenül eltapostatik.

Ezek többnyire élelmiszereket s más mindennapi szükségre rendelt készleteket hordanak a városba. A ki a husnak, zöldségnek s főzeléknek e roppant tömegét látja, alig hiheti, hogy még ezen óriás város is egy nap alatt ennyit megemészthessen. Azonban a fogyasztási adók jövedelmeinek lajstromából kitűnik, hogy ha Londonba csak annyi élelmiszert hoznának be, a mit a külvárosi és vidéki nép targonczán és kocsin hord be, Anglia fővárosának lakosságából 3 nap alatt 1 millió embernek éhen kellene meghalni, mert a város élelmezése az imént említett vasutakon

hengerek lesznek felállítva, melyeknek felső részét metszett üveg képezi, hogy azon a világosság lehatolhasson. Képünk jobb oldalán ama három kerék lyuk, a rendes utczai gázvilágításhoz szükséges csövek átmetszetét képezi.

A terv kivitele ellen a főnehézség azon füsttömeg volt, mely a mozdonyok kéményéből kitódul, s mely az ily földalatti utat egy pillanat alatt úgy betöltené, hogy annak mélyében sem ember, sem állat életben nem maradhatna. Azonban e bajon is segített az angol tudomány, találékonyság, és vállalkozási szellem. A kísérletek ugyanis bebizonyíták, hogy ha a mozdonyok csak apró állomásokat futnak be, nem szükséges, hogy saját tüzkatlannal bírjanak. Azért is a földalatti vasut mozdonyai az állomások helyén egy cső által töltetnek meg gőzzel és forróvízzel, s magukkal csak annyi tüzelőt visznek, a mennyi a víznek és gőznek kellő forróságában megtartására szükséges; a tüzelőszer fa-szén lesz, melynek alig van füstje, az ártalmas légnemű testek pedig ily helyeken a sebes léghuzam által az alagut nyílásain kisodortatnak.

A munkálatok 1862. év végére befejeztetnek, a költség nem egészen 10 millió forintra terjed.

Földalatti vasut Londonban.

történi, ezek hordják be reggelenkint a szükséges mennyiséget, s lerakják a kőből, vasból épített és üveggel fedett áru-csarnokokba.

Legujabban tervben van, hogy London némely főutczája alatt földalatti vasutak építtessenek. A közlekedés szaporodása okvetlen megkívánja, hogy a vasuti társulatok, költséget nem kímélve, ezen régóta tervezett, de mindeddig kivihetlenné látszó építkezést megkezdjék, míg végre a jelen évben a munkálatok több helyütt csakugyan foganatba vétettek.

Az építkezés a nyugati vasut pályaudvara mellett Paddington külvárosban kezdődött, s mindenütt a főutczák kövezete alatt fog az egész városban vezetetni. Mellékelt rajzunk e földalatti vasut átmetszését tünteti elénk, épen oly helyen, a hol az utczáról lépcsők vezetnek le az alagut mélyébe. Ilyen helyen egyszersmind vasuti állomás is van, s a kik London távolabb részeibe szándékoznak utazni, itt várják be a vonat érkezését. Az alagut boltozata hosszában hosszad kerék ablakokat látunk, ezek az utca kövezetére szolgálnak, a nélkül hogy ott a közlekedést akadályoznák. Ugyanis végtől végig a járdák hosszában 3 láb magas és 2 $\frac{1}{2}$ láb széles vas-

A rózsza, története és fajal.

Mint minden történet, úgy a növény-világé is mondával kezdődik. Látunk virágcsaládokat, melyek a legrégibb időből a jelenkorba nyulnak át s azt hiszszük, hogy a költészet és tudományok egyenlő joga van azok eredetét és fejlődését nyomozni, s hogy mindkettőnek általános érdekűnek kell lennie.

Most a virágok királynéját, a rózsát, fogjuk szemle alá venni.

A rózsza eredeti hazája felett sok vita folyt ezelőtt; némelyek Ázsiát állítják egyedüli honának, későbbi vizsgálódások azonban bebizonyíták, hogy csaknem az egész földön el van terjedve, s hogy mindenik földrésznek vannak saját eredeti fajai. Azon állítás, hogy a rózsza csak a mérsékelt égalt sajátja, az északi szélesség 20°-tól a 70°-ig, nincs bebizonyítva, mert Északamerikában az ugynevezett rosa blanda-t egészen az é. sz. 75°-áig találták s hasonlóképen a 20°-alatt a rosa montezumát, valamint Abyssiniában, tehát az egyenlítő-től alig 10°-ra a rosa abyssinica-t. Természetes, hogy oly tudósok is vannak, kik a szent könyvek elleni vétkezést kikerülendő, vakmerően állítják, hogy a rózsza egyes-egyedül a paradi-

esemből származik és valamint az egész emberi nem onnan terjedt el a földön, ugy a rózsá is.

De bár mint gondolkodjunk is erről, tény az, hogy a legszebb rózsá, a százlevelű — centifolia — hazája azon földön van, hol régi mondák és hagyományok szerint a paradicsom volt, t. i. északnyugoti Ázsiában.

A hajdankor minden költeménye említi, hogy a rózsá eredetileg fehér színű volt. Anakreon a tenger fehér tajtékjából származtatja egykorulag a szerelem istennőjével, midőn az istenek megpillanták Anadiomét, nektárt csepegtettek alá, mely által a rózsák kellemes illatot nyertek. Homér szerint a nektár örök életet adott, de a rózsá nem fogadá be azt.

Keletnek, mely különben mondákkal annyira dúsz, a fehér rózsá eredetét illetőleg egy mondája sincs, noha beszélnek, hogy azon szerződés eredetije, melyet Salamon a dsinnekkal, kelet nemtőivel kötött, fehér rózsálevelekből készült papírra volt írva sáfrány-, pézsmá- és rózsáizzal.

Költők és költőnők írják le a rózsá származását, mindenik saját ábrándja szerint s valamint a fehér rózsá az ártatlanság jelképe, ugy a piros a szerelemé, a sárga az irigységé.

A régi népeknél általában jelentékeny szerepet játszott a rózsá, Küprisznak szentelt virág volt az, miután hívék, hogy mindketten egyszerre nyertek életet. Átlátszó fehérségű, pompás illatú s utánozhatlan gyöngéd leveleinek teljében a szüizes tisztaság és szellemi szépség jelképe gyanánt tartaték. A titkon szerető ifjú és leány fehér rózsákoszorút vittek az istennő templomába. De midőn — beszéli a monda — lángoló szerelemre gyuladt az istennő szíve, midőn meghallá, hogy kedves Adoniszá, egy dühös vadkantól halálosan megsebesítve, Paphos ligetében fekszik, akkor mit sem törődve gyöngéd lábával, tüskés rózsábokrokron sietett keresztül, melyeknek fehér virágai kifolyó vértől borítva, azon idő óta piros színt öltöttek magukra. Haldokolva találta kedvesét s megengedé neki Zeus, emlékezetét örökíteni, rövid ideig viritó kökör-sinné változtatván azt, mely azonban nem rózsáfaj.

Herder mesehasonlata szerint Aglájá alakítja a lilomot, Thalia és Eufrosiné szövik a százlevelű rózsát.

Egy más monda szerint pedig az istenek olympi lakomájánál keletkezett a rózsá. Amor, a mint gyorsan és jó kedvvel lejténé tánczát, rózsápiros szárnyaival feldöntött egy nektárral telt kehelyt s az Olympon viritó fehér rózsábokrokra folyt, melyek ez által piros színt s isteni illatot kaptak.

Más előadás szerint Flóra a piros rózsá teremője. Amor nyilától, kinek szerelmét elébb megvetette, fájdalmasan találtatva, forró szerelemre lobbant iránta, de amaz folytonosan kerülvén őt, epedő fájdalmában teremté e virágot, „mely mosolyg és sir,“ ingereivel, töviseivel. „Eros-t akar kiáltani, midőn az igéző virág kezéből keletkezik, de szüizes-félenken elharapja első szótagát és csak az utolsó szótag, Ros' hangzik ajkairól, mialatt gyöngéden elpirul és a liget minden virága üdvözli az új szülött növényt, mint rózsát.“

Vossnál elpirul a rózsá azon csók miatt, melyet Zeus a Hóráknak adott.

Tieck a szerelem öleléseiből, ellenszegüléséből és önmegadásából származtatja a piros rózsát.

Rapin (Réné Rapin született Toursban 1666, jézsuíta; irt a többek közt egy költeményt a kertmívelésről) beszéli, hogy Apolló a bünső szerelemtől üldözött szép korinthuszi királynőt Rhodantét, ki az ő templomába menekült, tüskés rózsábokorrá változtatta, hogy üldözője tolakódásaitól megmentse s ezért lett ő „Virágkirálynő.“

Még több ily elmés mesehasonlatokat beszélnek, melyek közt igen kellemes a szép Rozáliáról szóló is. E szerint a rózsábokor Artemisz megbánásából, ki amazt szerelemfáltésből megölte és Eros könyeiből származott.

A muhamedánok szerint a rózsá az ő prófétájok izzadság-csepejéből eredett s az ind monda szerint Visnu egyik neje Pagoda-Siri rózsától született.

Egy virágnak, mely mint a rózsá, alak, szín és illatra nézve, mindent egyesített magában, mi szép volt, csakhamar általános tiszteletet kellett kivívnia s így látjuk, hogy a görögök és rómaiak rózsákkal ékesíték isteneik templomait, hogy élők és holtak egyenlő ékítmenyt nyertek magas tisztelet jeleiül. Az olaszok még ma is fehér rózsákkal koszorúzzák meg halottaikat.

A hajdankorban nagy orvosi erőt is tulajdonítottak a rózsá-

nak. Oribacius, Actuarius, Marcellus és Celsus, valamint mások is beszélnek arról gyógyszerészi irataikban, a jelenkor ugyan nem ismeri el azon erőt, azonban a legújabb időig nem tud felmutatni, illatát tekintve hozzá méltó vetélytársnőt.

A rózsá-olaj, valamint a rózsáviz is, nagy összeget hoz forgásba s még ma is jelentékeny kereskedelmi cikk. A keleti rózsá-olaj, mint legjelesebb, magas becsében megmaradt.

Millió költemény dicsőíti e csodaszép virágot, sőt állithatjuk, hogy egy költő sem volt e világon, a ki meg ne zendítette volna lantját a rózsá magasztalására.

Kedves vendég ő a palotában és kunyhóban. Az első tavaszi rózsá a legszebb szerelmi ajándok. A könyv lapjai közt megszártott rózsá csodálatos illata által, melyet évekig megtart, temérdek emlékeztést költ a tulajdonos keblében. S a rózsá egy kedves halott sirján nem szent-e előttünk?

A görögök, midőn halottaikért gyászoltak, rózsákoszorút viseltek mellük- és homlokukon, mint jelképét az élet rövid tartamának, mely épen oly gyorsan elhervad, mind az illatos rózsá.

A halottak sirjai és hamvvedrei rózsákkal hintettek be azon meggyőződésből, hogy azok kedvesek az elköltözöttnek, és hogy a maradványokat megvédik a pusztulástól. Anchises rózsákat kért, hogy Marcellus sirján leveleit letépje és Antonius arra kérte Kleopatrát, hogy sirját rózsákkal hintse be. A thebei Limniasz egy epigrammban előszámlálja a növényeket, melyeknek Sophoklesz sirját kell vala ékesíteniök s ezek: repkény, rózsá és szőlővessző.

A rózsá mint jelképe a halhatatlanságnak, gömbölyű alakot nyert, mely minden tökéletest kifejtvén, kezdetet és véget összekötött egymással s így az örökkévalóságot is magában foglalta. A thesszalok amaranttal ékesíték Akhillesz sirját; épen így szerepelt temetkezések alkalmával a petrezselyem és mirtus, de mindenütt a rózsáé volt az elsőség.

Az egyiptomiak hasonlóképen sokat tartottak a virág-áldozatra; még ma is a Nilusban fekszik Philae és Elephantine közt a temetkező helyül rendelt sziget, mely virágszigetnek neveztetik, s ide csak papoknak volt szabad belépni, ma már angolok és németek látogatják és fürkészik.

A rómaiak azt hívék, hogy minden virág, mely fehér vagy piros színű, különösen kedves a halottaknak; de azon becsről, melyet a rózsának tulajdonítottak, számtalan őskori fölirat szól, melyek nyilván hirdetik, hogy utolsó akaratuknál fogva hagyományokat rendeltek, hogy sirjaik évenként rózsákkal ékesítettessenek, vagy hogy a fölirat saját szavait idézzük:

„ . . . Donavit sub hac conditione
ut quotannis rosas ad monumentum deferant,“

(ajándékozta azon föltét alatt, hogy emlékkövére évenként rózsákat vigyenek.)

megbecstelenítő volt, ha a siron tüskék és bogácsok tenyésztek s jelenté, hogy ott utált egyéniség nyugszik.

Igy a rózsá már a hajdankorban jelképe volt az örömnök valamint a bánatnak is. Dsami egy görög császárléánynak ezen talányt adja szájába: „nevezd meg a virágot, mely mosolyg és sir, örömet és bút magában egyesít“ s a kérők közül az nyerte el a magasztalt nő kezét, ki megfejté a talányt. Azt is beszéli Dsami, hogy Azsiának egy régi királyságában, törvény volt, hogy ha egy hercegnőnek valaki rózsát vitt ajándokul, bármit kérhetett tőle s az mindenesetre köteles volt azt teljesíteni.

Az új házások haját is rózsákoszorú ékesíté s a menyasszonyi ágy rózsálevelekkel volt behintve, ünnepélyes cselekvények alkalmával rózsákoszorút tettek fejükre, Euripidesz szerint Iphigenia is rózsákkal megkoszorúzva vezetett az áldozati oltárhoz Auliszban. Ha valamely házban menyasszony volt, rózsátüzérral fonták körül az ajtófeleket.

Önmagukat is és a korybantok zajos meneténél a város szobrai védő Cybelét is fehér rózsákkal szórták be.

De minthogy már akkor is teljes érvényű volt ama közmondás: a mivel színig van a szív, könnyen kicsordul a szájon (in vino veritas), ezért a régiek a komoly Harpokratesznek, a hallgatás istenének adaták ajándokul a rózsát Amor által s ekként a hallgatás jelképeül lön felszentelve s mint ilyen szerepelt a rózsá vendégségeknél az asztal fölé függesztve, hogy megpillantása mindenkit emlékeztessen a lakoma közti gyakran igen vidám beszélgetések titokban tartására. Ezen szokástól vette eredetét a „sub rosa dictum“ szólásmód, mely a hajdankorban szentnek tartott s a mi most is megérdemelné, hogy újra azzá legyen.

TÁRHÁZ.

Széchenyi-gyászünnepek.

— Pesten második gyászünnepet tartottunk szerdán maj 16 án a reformátusok egyházában. A pesti közönség részvéte ismét teljes és ünnepies volt. Azon téren, melyen a ref. templom áll, számos erkély s ablak nemzeti és gyászlobogókkal volt díszítve s valamint a templom színig megtelt a nagy halott tisztelőivel, úgy kívül a nagy téren foglalt helyet az egész istenítisztelet alatt a gyászruhába öltözött minden rangu és rendű nép sokasága. A rendet az itt is teljes számban megjelent ifjuság intézé s tartá fenn, úgy hogy az sehol nem lön megzavarva, még akkor sem, midőn az istenítisztelet végeztével az ezernyi sokaság a templom teréről az országuton, hatvani- és váci-utcán végig haladva s mindenütt a „Szózatot“ énekelve, déltájban hazafelé oszlott. E napon ismét ünnepies külszine volt Pestnek. — Maga az istenítisztelet egyszerű és komoly volt. A templom alkalomszerűleg volt feldíszítve. A zsoltár után Török Pál lelkész tartotta a hallgatóság figyelmét mindvégig lekött, megható beszédét, beszélvén a nagy elhunyt érdemeiről, s különösen kiemelve, mily hathatósan mozdította elő a magyar protestánsok javát is. Utána Ballagi Mór lépett a szószékre s a nagy férfiú élete pályájának egész folyamát gyors átnézetben adta elő. Az egyes beszédek közben a theologiai énekkar zengedezett, végül Thali Kálmán olvasta fel „Széchenyi emlékezete“ című költeményét. Déltájban a fentirt rendben szétozlott a közönség.

— Tissa-Füreden, mult april hó 29-én a ref. imaház, nagyszerű eseménynek volt színhelye. — Értem a nemzet nagy halottja gróf Széchenyi István gyászünnepejét, melyet a helybeli protestáns egyház, a kiirt hó 17-ik napján tartott gyűlésében elhatározott, ugyanaz, az imaház belsejének gyászszíniu kelmékkal bevonatása, kívül gyászfátyol s pántlikákkal felékesített szomorú fűzfákna a bejárásokhoz ültetése mellett, a protestáns vallási szertartás engedte lehető legnagyobb díszszel tartatott meg. — Alkalmi beszédet az egyház lelkésze mondott, az éneklési szertartás teljesítéséért, távolabb helyekről megnyert egyéniségek voltak felkérve, kik a gyászbeszéd előtt, és annak közepén két szomorú halotti, s végén e nemzet imádságává vált Szózatot énekeltek el, és ezen felekezeti különbségnélkül, az összes lakosságnak gyászünnepevé lett, szertartás alatt a különben tágas imaháznak még kijáró helyei is megteltek, idegen helyekről tisztos rendű vendégekkel s feltűnőleg sokan az izraeliták közül. — A templomi gyászünnepejt, annak megfelelőleg nemzeties gyászos ebéd váltotta fel, hol az elhunyt nagy halott, és hasonlóan dicső elődének a haza iránti érdemeik felemlgetése mellett, nagy reményü utódai iránt osztatlan bizodalomnyilvánítás, s azokra az Isten áldásának lekérését tartalmazó alkalomszerű beszédek tartattak.

Továbbá fel kell említenem azt is, miszerint az egyház, aprilis 17-kén kezdődött, s majus hó 29-én végződő gyászt rendelt, mely idő alatt april hó 27., 28., 29., úgy majushó 27., 28. és 29-én a szokott időben mindenkor egy óráig tartó ünnepies harangozással hirdetendi a nagy veszteség feletti közös fájdalom, ugyanannak intézkedéséből, a gyász-istenítisztelet alkalmával a perselyek a Széchenyi-emlék tőkéjének gyarapítása végett tétettek ki, s arra hivatott fel a közönség figyelme, és a nagy veszteség miatti közös fájdalom együtt-érzése felől a dicső halott utódai részvétiratban értesítetteti rendeltettek.

Végre méltánylat- és tisztelettel nyilatkozhatom a helybeli róm. kath. egyháztól, mely mult hó 20-án megtartva a nagy halottért a szokott vallásos szent szertartást, az egyház vezetője, a tiszta hazafüi érzelmeiről ismeretes lelkész, folyó hó 11-én közös nemzeti gyász-ünnepejt alkalmul, egy lehetőleg díszes gyász-istenítisztelet újabban rendezéséhez, hol a más hitfelekezetűek nemcsak jelenlesznek, hanem annak legérdemesebb tagjai, a szent szertartás egyes részeit is végzendik, beleegyezését adá. — L. P.

— Beregszászban is megtartott majus 1-én a ref. egyházban a nemzet nagy emberének gróf Széchenyi Istvánnak gyász-emlékünnepe. Ez alkalommal épen papigylés levén, az ünnepejt rendező esperes Bakcsy László ur, számos lelkész társával képvisel megéje lelkési testületét. Az urirend és köznép is szép számmal vala egybeseregelve ez ünnepejten. Emlékbeszédet tartottak esperes Bakcsy László és Várady József urak, mindketten a nagy emberek tulajdonait rajzolák, s különösen az utóbbi szónok hiven tükrözé vissza, mit tet: Széchenyi a hazára nézve anyagi és szellemi tekintetben. Itt juta eszünkbe, mit közelebb Erdélyi nagy bölcsen monda: „minden nemzetnek saját küldetése van a történetekben“, s még ezt, és itt gondolók hozzá; hogy minden kornak vannak küldöttei is a nemzetekhez, — kikben Isten nyilatkozik. A lelkészekből, tanítókból és népből alakult éneklőkár megható énekeket zengedezett. — Az ihletett, most föllekesült, majd elborult ünneplő nép, szemeiben ragyogó meleg könnyeivel bizonyítá a nagy férfiú iránti hála- és tiszteletadójának igaz voltát, mint szívének és lelkének legmagasztosb áldozatát. — Sz. J.

— Székely-Udvarhely, majus 3. Ne csodálja senki, ha — midőn a legnagyobb magyar elesett — a keleti Kárpátok legvégső bércei is megrendültek bele: — az ő szíve egybe vala forrva a hazával, s midőn az ettől

váratlanul elszakadt, nem maradhatott egy talpalatnyi föld a két testvérhon határain belül, hol ezen elszakadás az igazhívók keblében megrendítő fájdalmat ne hagyott volna maga után. A nemzet nagy halottja fölötti közös fájdalmat tehát szintén busan viszhangozzák a székely föld sötét bércei, s e másfélezred év előtt öröklött föld lelkes gyermekeinek könyei szintén nővelik a kesergő nemzet fájdalom-tengerét. . . .

Udvarhely a nagy nemzeti gyász-ünnepet april 30-án ülte meg, — melyet már 29 én a nap rendes óráiban a különböző felekezetek harangjainak közösen síró zugása előre hirdetett. A mondott napon 10 órakor szent-Miklós egyházában — hol a fényárban uszó s a megdicsőült arczképével díszített ravatal nyolcz fiatal nemes gyászos magyar öltönyben s kardosan vette körül — a kath. tanuló ifjuság jólvezénylett énekköre mellett, érdemes esperes ur által helybeli összes kath. papság közreműködésével az. mise áldozat, — a ref. templomban pedig illető lelkész urak által gyászima és gyászbeszéd tartatott, melyet az e közben éneklő ref. tanodai fiatalság a „Hymnusz“-szal rekeszte be.

A résztvevők — kik között a helybeli összes polgárság mellett az egész vidék nemessége, s Keresztur és Bardocz ez egykori fiu-székek előkelői; s értelmisége is, mindannyian nemzeti öltönyben s gyászszal fővegeiken, személhetők valának — mindkét isteni-tiszteleten vallás-, rang és hivatalkülönbség nélkül szokatlan nagy számmal jelentek meg; s mindkettőről — férfiak úgy, mint nők öszinte megilletődéssel s nagyrészt könnybe lóbbadó szemekkel távoznak, — csalhatlan jeleül annak: hogy a legmagasztosb kegyelet e nyilvánítása nem leend mulékony; hogy az — a nagy halott iránti hálas elismerést s forró tiszteletet, legméltóbb emlékeül pedig emésztet fogadást véste sziveinkbe:

„Oh hazánk!
Tied szívünk minden dobbanása,
Tied lelkünknek hő imádkozása,
A főnek gondolja, a szív lángjai,
A nő imája, férfi karjai;
Hitünk, reményünk, életünk, imánk
Te vagy hazánk!“

Bánatunk mély . . . gyásznak általános . . .

Az ünnep megtartása s díjmentes rendezése körüli nemes fáradozás érdeme — Ugron László és Henter János urakat illeti, kik egyszersmind a nagy Széchenyinek körünkben is maradandó emléket állítandók, egy régóta pengetett kaszinó-egylet alapjának megvetésében erélyes buzgalommal fáradoznak. Semmi kétség, hogy az értelmiség, most vagy soha, eddigi mulasztását helyrehozandó, sietni fog öszpontosulni a lelkes kezdeményezők körül. — Hun Máté.

— T.-Igar, maj. 6. Kinek kebelhurjain nem pendültek meg a bánat-, és fájdalomnak hangjai, a midőn meg kellett értenie, hogy a legnagyobb magyar nincs többé? Legyen szabad a hon emez igénytelen kis községéből is nyilvánítani a részvétet, melylyel a közös nagy fájdalomban osztozunk; hiszen mi is ösmertük a nagy férfiut, kiért ezernyi szem árasztja könnyre könyeit, mi is láttuk őt, a gőzös fedélzetén Neptünként szeldelve szöke Tiszánk hajjait; edzett karokkal mutatva a Kárpátok felé, jósolva mintegy, hogy ismét tej és méz fog csorogni annak szikláiról; és végre még sem tehetünk érette mást, mint hogy elvívők a végtisztelet adóját a szentegyház falai közé, s elvegyitők a népek énekébe a nagy halott örök békés nyugalmaérti buzgó fohászinkat és meghallgattatánk! mert im: azon szent hittel hagytuk el a szent házat, hogy az őseinek magas nyomdokin járt nagy férfiú nem halt meg, el fog az ő szelleme minket ezentul is kísérni jó vagy balsorsu vándorlásinkban, s láthatlanul fog vezérelni mindenkor Jehova tüzes oszlopaként, hogy el ne tévelyedjünk a sivatag pusztában, hanem sértetlenül térjünk be az ígért boldog Kánaánjába! — Fejezhetném-e be méltóbban e pár sort, mintha a költővel szölok:

„Eredj aludni nagy polgár, eredj!
Nem mégysz magad; a honbú meg veled,
S hogy megtanuljunk lón szeretni hont,
Sirodhoz küldünk minden gyermeket!“

Kovácsy Sándor.

— Léca, maj. 7. Tegnap délelőtt a helybeli reform. egyházban ünnepejes gyász-istenítisztelet tartatott. Talán említenem sem kellene, hogy a legnagyobb magyarért. S valamint a római katolikusok és az evangélikusoknak még a mult hóban megtartott egyházi gyászünnepejten, — úgy itt is a legszebb számmal volt képviselve, a városunkban létező minden osztály és hitfelekezet. Előkelő gyászruhás urak és hölgyek, lelkészek, szerzetesek, mesteremberek és földmívelők, egy közös érzéstől áthatva, könyes szemekkel és ájtatos arczzal hallgatak, a gyászszal borított szószékéről lehángzó s valóban megható beszédeket és imákat; melyeket a helybeli helyét hitvallásu lelkész ur, és segéde mondottak az elhunyt legnagyobb hazafi felett. — E legmélyebb gyász közepette, nem küzdhetünk le az öröm egy pillanatnyi érzetét; alkalmunk levén újból meggyőződhetni arról: mint erősödik ama testvéri ragaszkodás, mely napról napra jobban egyesíti a magyart. — Az istenítisztelet végeztével — a szintén gyászszal bevont, s a legnagyobb magyar koszorus arczképe, czimere és más jelvényeivel, továbbá két gyász- és egy nemzeti lobogóval díszített karzaton, megzendült a „Szózat“; az egész közönség tiszteletteljesen állt fel; s mig odakünn városunk valamennyi harangja zugott, — a legmélyebb érzéssel énekeltek el a nagy költő nagy szavait. — Az ezen alkalommal egybegyült, s a m. t. Akadémia által felállítandó Széchenyi-emléksoborra szánt 58 ft. 65 $\frac{1}{2}$ kr.; továbbá öt

darab régi ezüst huszas és két régi ezüst tizesnek e lapok szerkesztőségéhez beküldésével én levén megbízva, — ezennel fölkérem a tisztelt szerkesztőséget, hogy a fenn kitett összeget minél előbb illető helyén átadni sziveskedjék. (Vettük s átadtuk. Lásd a „Hazafiui adakozások“ rovatát. Szerk.) — *Katona Gyula.*

— *Pápa*, maj. 8. A „legnagyobb magyar“ emlékének gyász-isteniszteletek tartottak. — Aprilis 26-án — midőn a haza nagy részéből sokan jelentek meg a czeni kirboltnál — a *róm. kath. egyház* nagyérdemű papja, Kőszegi czimzetes kanonok ur, tartotta meg a főegyházban 9 órakor a gyászmisét. — 10-kor pedig, ugyanott, a Benedek-rendű szerzet. Jelenvoltak itt, a kik csak házi gondjaiktól szabadulhattak, vallásfelekezeti különbség nélkül. — A ref. főtanodai ifjuság, száma 400-on fölül, rendben vonult a római főegyházba, kísérve tanári karától. — Majd megérkeztek a Benedek-rendű algymnasium növendékei is, testvérileg vegyülve el protestáns néprokonai közt. — A kaszinó küldöttsége, az izraelita község képviselői s több testület voltak jelen. — A gyászmise után a ref. főtanodai ifjuság ismét rendben vonult iskolájába, melynek tágas udvarán, szép közönség előtt a „Szózat“ lelkesen énekelte el. — Az egyház előtt és utcákoni éléklése hatóságilag tiltatott meg.

Folyó hó 6-án újra gyászünnepély volt városunkban. — Korán reggel a boros ég terhes felhői sűrű esővel áztaták a földet, 8 óra körül hódara kezdett hullani a csoportosulni látszó gyászoló lakosokra. Mindenki kétkedhetett azon, hogy az isteniszteletek népesek lesznek. Kilencz óra körül a nedves lég tisztulni, az ut száradni kezdett. — A *reform. egyházba* sietett mindenki, hogy kegyeletét a nagy halottért bemutassa Isten előtt a magyar nemzetnek. — A sötét posztóval vont falakon függnek a Széchenyi család czimerei és az ország koronás — három hegy és négy folyót mutató jelvényei. Fekete posztóval borítják a székek, s gyászmezben a jelenlevők. — A gyászének elhangzott. Föllépett főt. Széki Béla ur, a dunántuli ref. egyházkerület főjegyzője és helybeli lelkész, kenetes imája után Krónikák XVII., 7., 8. alapigén épülő szónoki egyházbeszédet mondott, oly apostoli lelkesedéssel, szónoki erő és művészi előadással, hogy szavai sok szembe könyeket csaltak. Elmondá, hogy ha a hajdan-világ dicsőítő nagyjait és ünnepe rendezett emléküknél, a görög Leonidának, a magyar Zrinyinek s sok másnak: mennyivel inkább tartozunk mi az ő örökbecsű érdemein, népboldogításban, alkotmányos élet erősítésén, tudományok kegyelésében és haza szeretetében fáradva megöszült gróf Széchenyi Istvánnak emlékünnepeket szentelni. — Az ifjuság által énekelte gyászhangok után fölviharzottak, a most már, mondhatnók történeti jelentőségre jutott „Szózat“ lelkesítő szavai. Mint áradat, hatották keresztül az egyházat. Alig maradt ajk mozdulatlanul. Az első négy és utó két vers elmondása után a zsufozásig tömött egyház ritkulni, a hitfelekezeti különbséget nem ismerő, magyar gyászba öltözött nép, oszolni kezdett . . . de nem haza!

A tömeg, az utcákon át, bucsujárás-ként hullámozott az ág. h. egyházba, — menet közben, újra sok száz ajakán riadt fel a „Szózat“ dala. Az egyház szolgálja — helybeli lelkész t. László Jónás ur az oltár előtt könyörgött a tőlünk elköltözött nagyért. Utána pedig téti lelkész, nt. Karsai Sándor, a pápai ág. h. e. m. esperese, lépett föl a szószékbe, Jézus Sirach XLIV., 1.—13. ó szöve. igék alapján, ézsaiási tüzzel, olyan beszédet mondott, melynek szavai visszamaradtak a lélekben. Előadá, miként lehet elhunyt nagyjaink iránti kegyeletünket kimutatni; ha t. i. emléküknél ünnepeket szentelünk, ha érdemeiket elismerve, ki is nyilvánítjuk, ha nyomdokaikat buzgón követjük. — Ezután a nép egyrésze széteszolt, másrésze az ev. ref. főtanodai ifjuságot követte az iskolai udvartérre, hol az énekkar eldalolá Petőfi „Tied vagyok, tied hazám“-ját.

Igy ünnepeltük meg mi a nagy halott halálát. S miután a haza vesztesége, a magyarságot ért e nagy csapás annyira megrázá szívünket, hogy fájdalomunk nem talált szavakra, mindenki igyekezett gyászvisélet által tolmácsolni érzelmeit. E gyászdíó ugyan már eltelik; de azért a nemzet vesztesége fölötti fájdalom megmarad lelkünkben, — s majd a napok és éjszakák egymásnak, az apa fiának, ez utódának fogja beszélni, ki volt nekünk gróf Széchenyi. — *Szent-kereszt.*

— *Fehér-Gyarmat*, majus 7. A magyar nemzetnek, ha a történet lapjait előbbre forgatja, el kell ismernie, hogy ugy anyagi, mint szellemi tekintetben történt előbbre haladását, a számosak közül, leginkább, a hazát és nemzetet őszintén szerető s annak virágzását mindenképen előmozdítani törekvő nagy magyar gróf Széchenyi Istvánnak köszönheti. Ez alapon tartott a közös nagy halottért majus hó 2-án a *róm. kath. anyaszentegyházban* gyászmise; — s a ref. egyházban majus hó 7-én a nagy halott emlékére gyászbeszéd. Az első egyház közepére kitett ravatal, s a szomorú hangokban ömlengő orgona, még nevelte a különben is elzékenyült keblek fájdalmait, többeknek láttam arcán a bánat könyeit leperegni, — tiszta érzelmszülte könyek voltak ezek. Az utóbbi egyház tornyában reggeli 9 órakor sokkal tompábban kezdtek zugni a harangok mint máskor, — talán az érzéketlen érz is tudta, hogy a hívőket nem imára, de a nemzet nagy halottjának emlékére tartandó gyászbeszédre hívja össze? — Sokan, és igen sokan emléket tülhaladólag gyűltek össze a gyászbeszédre, ugy hogy nem volt képes az egyház befogadni a gyászban résztvenni ohajtókat; megzendült az ének, s a gyászba vont szószékből hangzott egész beszéd alatt, sokaknak szeméből a bánat könyei folytak. — I. István s. lelkész urnak az elhunyt magas érdemeit, a nemzet méltó és nagy fájdalmait kitüntető szabatos beszédje végeztével, — egy a fiatalságból alakított éneklő kar, a „Hymnus“ és „Szózat“ éléklésével zárta be a gyászos emlékü ünnepe. — *Gacsalói Lajos.*

— *Igló* (Szepes), maj. 10. Busan kongnak még a harangok, midőn e sorokat írom. Teljesítettük mi is a szomorú kötelességet, kívántuk mi is tartozásunk egy részét leróvni a haza nagy halottja iránt. — Habár csak gyenge viszhangként verődik is vissza Tátra bérceiről a magasztos lelkesedés, a határtalan tisztelet és szeretet elhunyt Széchenyink iránt; mégis bizonyosságot tehet arról, hogy a hideg Kárpátalján is meleg hazafias szivek vernek, kik a sík földön lakó testvérnépkel egyaránt éreznek örömet és fájdalmat, kiknek ugyanaz az ohajtások és reményök.

Majus 10-én tartottuk meg a gyászünnepélyt Széchenyink emlékére. Reggeli 9 órakor gyülekezett egybe a város házában az összes polgárság, melyhez számos környékbeli lakos és kitünőleg a felső-magyarországi bánya-polgári társulat képviselői, nagyszámú bányászok kíséretében csatlakoztak, valamennyin díszöltözetben. A gyászmenet a városi tisztviselőséggel együtt előbb a r. katolikusok templomába indult, hol főt. Reindl plébános ur szolgáltatta a misét, s miután a férfiak utolsó dallama elhangzott, az összes gyülekezet az ág. evangélikusok egyházába ment, hol t. Fábry János ur a német ajku hívek előtt hazafias érzelmetől átitelt beszédében valódi ékeszólással emelék ki a nagy hazafi érdemeit, fölélesztvén egyszersmind a keblekben egy örvendetes jövendőnek reményét, — mire a férfiaknak magyar éneke bevégezte a gyászünnepélyt.

Templom után az egész egybegyűlt néptömeg a két lelkészhez hullámozott és azoknak hangos éljenekkel mondá el köszönetét szives közreműködésükért, s azzal kiki csendesen haza vonult. — Tán fölösleges megemlítenem, hogy a boltok egész napon át zárva maradtak, s a város külszine, minden zajosabb munka megszűntetvén, valóságos ünnepe tanusított. Ez ünnepe csendben esti 7 órakor még egyszer megszólaltak a harangok, s minden kongás egy-egy sóhajként tünt fel lelkemben, mely Széchenyi üdvességeért elhagyott honfiai kebeléből fel az égbe szállt. — *Carlopage.*

U. i. Egy másik tudósítónk szivességéből azon költeményt is közölhetjük, melyet a szepesi XVI. város főhelyén az evang. templomban az iglói férfi énekkar zengett el. A gyászorok ottani tanár P. K. tollából folytak, s mint halljuk, német nyelvre fordítva a szepesi hazafias érzelmi lakosság között közkézen forognak :

Boros az ég a hon felett,
Gyásztól sötét a föld.
Hallottad a vészirt, hazám,
Egy oszlopod kidőlt!
A nagy szellem elköltözött,
Aján örökre zár,
Az a nemes dicső kebel
Megszűnt dobogni már.

Ki annyit küzdött, szenvedett
Es fáradt szüntelen,
Hogy boldogítsa nemzetét —
Most csendesen pihen.

Borulj sírjára, honfi szív,
Hullasd rá könyvedet,
Borulj lágyan fölé, te föld,
Kit oly hön szeretett.

Széchenyid elhunyt — oh magyar
Áldjad, oh áldd porát!
Ragyogni fog dicső neve
Sok századéven át.
Kövesd érenyét, járj nyomán,
Te ifju nemzedék,
Alkoss, teremts mint ő — hazád
Fel fog virulni még!

+ (Próbb tudósítások a Széchenyi-gyászünnepélyekről.) Kassán a gyászmise, mint már röviden érintettük volt, a székesegyházban roppant számu közönség jelenlétében s a legnagyobb ünnepelességgel tartatott meg m. hó 26-án. A gyász-miseáldozatot Lipcsey nagyprepost ur tartotta, nagyszámu papság segédlete mellett. Istenisztelet után ott is elzengtek a Szózatot. A városi tanács f. havi 7-én tartott gyűlésében, mint a „Hölgyfutárban“ olvassuk, következő határozatokat hozta: A város keleti oldalán, a Hernád jobb partján fekvő gyönyörű rét, melynek közepén a készülő vasut indóháza áll, ezental Széchenyi-térnek neveztessek, s hogy a pályaudvarról érkező idegenek, valamint a helybeli a réten sétáló lakosság a körülményre figyelmeztessék, alkalmas helyen, árnyékos lombzat között egy kőoszlop álltassék, melynek négyszögü talapzata Magyarország, Abauj, Tornamegye, Kassa városa és a Széchenyi család czimerével dísztessek fel. Továbbá elhatároztatott, a gyászoló családhoz egy részvétnyilatkozattal járulni, s Széchenyi arczképét a tanácsteremben kifüggeszteni. Ugyancsak Kassán majus 15-re Széchenyi-ünnepély volt tervben; azonban a rendőrség erre vonatkozólag egy intést bocsátott közre, melyben a város és környék lakóit óvja, hogy az illető napon netán mégis megtartandó összejövetelektől, vagy bárminemű tüntetésekben való részvételtől tartózkodjanak. — *Graefenbergben* is tartottak Széchenyi-gyászmisét. Idevonatkozólag írják a „P. Naplónak“: „Gyászoló nemzetünk legnagyobb halottjáért itt a haza határán tul is megtartatott a sz. miseáldozat. Mult hó 26-án Freywaldauban Beliczay és Szluha urak intézkedése folytán, e hó 8-án pedig Lindewieseben gr. Nemes meghívása következtében a közös bú és aggodalom összehozta nemcsak bennünket itt időző magyarokat, hogy Istenhez fohászodhassunk, de egyéb külföldi gyógyvendégeket is. Mindkét helyen zenés nagymise, s az egész környékbeli papság segédlete mellett mutatá be szívünk lelkünk mély gyászát az illető helybeli plébános. Hazánkat képviselték: gr. Nemes, Beliczay Rudolf, Szluha Miklós, Morász Géza, Szabó István, Bergner József, Gartner, Pély József, Remenyik, Simonffy Kálmán. — *Putnokon*, apr. 30-án volt a gyász-istenisztelet az ottani három vallásfelekezet egyházaiban. Az izraelita imaházban magyar kardal énekelte el s egy jeles emlékbeszéd tartatott magyar nyelven.

— *Tolnán*, apr. 28-án tartatott meg Széchenyi István grófért a gyász-istenisztelet, melyen Pécsy József tolnai prepost plébános ur szép számu egyházi segédlet mellett misézett; megható volt a gyászravatalról lecsüngő szomorú füzágakat, és a ketté tört viaszgyertyát látni. — *Faddon*, majushó 7-én tartatott meg ifj. Bartal György rendezése, és Bocsor Antal pleb. misézése mellett ugyan ezen hálát és gyászt fejező istenisztelet.

A magyar Akademia palotája.

— A m. Akademia maj. 14-i ülésében legelőször is jelenté a titoknok Pest városa telek-ajánlatát s jelenté egyszersmind, hogy ez ügyben a szerződés az Akademia és Pest városa között már meg van kötve és aláírva, sőt a teleknek pénzért átengedett részét az Akademia már ki is fizette. Az Akademia e nagyszerű ajánlatért, melynek értéke legcsekélyebb számítással 180,000 frtra tehető, egyhangulag köszönőlevelet határozott intézni Pest városa tanácsához.

Ezután az újabb adakozások jelentettek be, melyek közül a tetemesbetket és érdekesebbeket im közöljük. A bajai kötélgyártó czéh adott a házra 26 ft, 25 kr, a tőkéhez szintén 26 ft, 25 kr, Jámbor Endre pesti szabómester gyűjtött a házra 188 ft, Vezzerle János gyűjtött a házra 128, a tőkéhez 33 ft, Halász Péter adott a házra 50, a tőkéhez szintén 50 ft, Maller Ferencz esperes gyűjtött a házra 49 ft, a miskolczi szijgyártók adtak a házra 39 ft, Csutor János Szilben gyűjtött a házra 23, a tőkéhez 22 ft, Érsekujvár városa adott a házra 200, a tőkéhez 300 ft, Glavina Lajos gyűjtött a házra 80 ft, 50 kr, a tőkéhez 85 ft, 50 kr, Otcoska Ignác gyűjtött a házra 89, a tőkéhez szintén 89 ft, a *Vasárnapi Ujságnál* ismét gyűlt a házra 399, a tőkéhez 121 ft, Horváth György Csáktornyról küldött a házra 344 ft, 50 kr, s 2 aranyat; Vásárhelyi Judit asszonyság Aradon gyűjtött a házra 255, a tőkéhez 10 ft, Tanárky Gedeon N.-Kőrösön gyűjtött a házra 40, a tőkéhez 4 ft, Ungi Márton gyűjtött a házra 262, a tőkéhez 105 ft, Lukács Ignác udv. tanácsos gyűjtött a házra 100, a tőkéhez szintén 100 ft, a pesti nagykereskedői kebelzet tagjai közül adtak eddig Malvieux 200, Fuchs Rudolf, Jalic és társa, Oszvald Antal, Spitzer Gerson és társa, Goldberger S. fiai, Kern Jakab és társa, Goldstein és fiai, Weisz F. B., Adler és fiai, Kern S. E. fiai, Herzfelder és fia, Mandl és fia, Liedemann Frigyes, Deutsch Gábor és József, Fröhlich Frigyes, Bing Áron és társa, Kanitz Manó, Munk Mór és társa, Schwab Lőrincz, Fleischl S. D., Rosenfeld és fiai, Kunz és társa, Baumgarten és társa 100—100 ft, Vogel és társa, Helsing Mór, Hirschler és fiai, Englaender és fiai, Fabriczius József 50—50 ft, Kern Albert 60 ft, mindössze 3100 ft, (a házra); Tarnóczy Kázmér gyűjtött a házra 229 ft, és 3 aranyat; a tőkéhez 10 ft, a tartoskeddi lakosok adtak a házra 300 ft, a tartoskeddi izr. község a házra 50 ft, az esztergami ciszmadia-czéh a házra 20 ft, az egri asztaloslegények a házra 16 ft, az aradi keresk. kebelzet a házra 131, a tőkéhez 12 ft, Sebastiani Károly a házra 50 ft, Orosháza községe a házra 200 ft, Tallián Endre a házra 500 ft, Schulpe Emil a házra 50 ft, Lukács János a házra 40 ft, b. Nyáry Antal a házra 100 ft, b. Lipthay Antal és Béla a házra 1000 ft, Almay Reszó a házra 1000 ft, Kubinyi Ágoston a házra 100, a tőkéhez szintén 100 ft, gróf Steinlein Otto a házra 100 a tőkéhez szintén 100 ft, Kubinyi Géza a házra 25 ft, Kovács Ferencz a házra 40 ft, Erdy János a házra 25 ft.

— Aztán olvasá a titoknok Buda városa községtanácsának levelét, melyben a Széchenyi-émlékre a városi pénztárból 400 fr. ajánl föl az Akademiának. Az Akademia köszönetet mond érte. — Végül a bécsi műegyetemi magyar ifjak levelét olvasá föl a titoknok, melyben jelentik, hogy ők Széchenyinek Gassertől készített mellszobra pártját, ugyancsak karrarai márványból, s Izsó Miklós, jelenleg Münchenben lakó szobrász hazánkfa által (ki nagyrészen a Gasserféle szobrot is dolgozta) elkészítették, s kéri az Akademiát, fogadja el ezeket a szobrot s állíttassa föl valamelyik terében. Az Akademia elfogadja a lelkes ifjak ajánlatát s köszönőlevelet intéz hozzájuk.

— *(Heti kimutatás)* a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a m. Akademia számára beküldött hazafiai adakozásokról:

XVII. közlés: Turn-Szeverinből (Oláhország) az ottani hajógyár néhány magyar tagja Mészáros István által 8 darab arany. — Sopronból a kath. felgymnasium néhány ifja Hérics János által 16 ft. — Zsérczről egy baráti körből Szabó Gábor által 6 ft. — Szegedről Farkas Antal orvos 10 ft. (ebből a tőkére 5 ft.) — A külső-somogyi helv. hitv. esperességből többen 12 ft. 90 kr. és 5 huszas. — Oláh-Láposbányáról egy névnap estélyből Sebe Bálint által 36 ft. — Tisza-Beő községe Hován József által 11 ft. — Elestről a Széchenyi-gyásznap alkalmával többen Váczy József által 13 ft. és 2 huszas. — Margittáról egy kettős násznapról (a vendégek által 46 ft. Horváth István gyógyszerész és neje Toperczer Paulina 8 ft. továbbá margittai postakiadó Argay Antal: 5 ft.) Bulyovszky József által összesen 59 ft. — Debreczenből özv. Valicsné szül. Palotay Eulália 50 ft. — Sajó — Vámosról egy nevestélyből néhány borsodi és gömői hazafi Gánóczy József által 34 ft. és 1 db. arany. — *Összesen:* 247 ft. 90 kr. 9 darab arany és 7 huszas.

As eddigi I—XVI. közlésekkel együtt: 6615 ft. 15 kr. 61 db. arany, 7 tallér, 93 huszas, 2¼ fto, 1 tizes, 7 darab 20 pftos nemz. államkölcönkötelevény.

Igazítás. A V. U. mult 20 számában közlött „heti kimutatás“ özvege nem 621 ft. 50 kr, hanem 616 ft. 50 kr.

— *(Részletes kimutatás)* a fentebbi adakozások egyes özvegeiről, melyekhez többen járultak:

Turn-Szeverinből, a Duna melletti oláhországi városból, honnan már azelőtt is kaptunk jelentékeny összegeket, újra 8 db. aranyat küldtek az Akademia számára az ottani hajógyárban működő lelkes honfittársaink, kiknek nevei következők:

Mészáros István dunagőzhajózási pénztárnok 1 db arany, Mészáros Sándor dunagőzh. hivatalnok 1 db arany, Molnár Mihály 9 huszas, Galgóczy János 2 huszas, Molnár Sándor id. 4 h., Molnár Sándor ifj. 2 h., Szabó Sándor 3 h., Ábrahám Mih. 3 h., és Keszi János 3 h. ácsok a hajógyárban; Horváth Gábor 3 h., Magyar Dániel 3 h., Tömör Vincze 15 h., Kripotzky János 6 h., Thaller Lipót 3 h., Popovics Sándor 3 h. és Kovács Antal 2 h. gépészek; Zelenka János 6 h. és Rolla János 2 h. asztalosok; Kuhn Balázs 3 h., Krautsak Ferencz 6 h. tüzelők, Mikus Julia 3 h., Keszi Zsófia 3 h. — *Összesen* (1 aranyat 14 huszasba véve) 8 arany.

A *soproni* kath. felgymnasium néhány ifja 16 frtot küldött be, az egyes adakozók nevei nincsenek kitéve.

Zsérczen (Borsod) egy kised baráti kör töltött néhány jó órát az ottani ref. lelkész lakában. Csengery József noszvalyi segédlelkész indítványára ez együttletét jótékony czéllal kötötték össze s mint a tudósító írja, a Mákszem hegy alól mákszemnyi áldozatot hoztak a m. Akademia palotájára. Hatan valának a jelenlevők s mindegyik 1 forintot adott a nevezetes célra, névszerint:

Csengery József, Pataki Antal, Balla Ferencz, Róth János, Czövek István és a házi gazda Szabó Gábor.

A *külső-somogyi* helv. hitv. esperességből 12 ft, 90 kr, s 5 db. huszast küldtek be a következők:

Kaszás Benő bábonyi ref. lelkész 1 ft, Kiss József kasszoki r. lelk. 2 db régi huszas, Balogh Zsigm. mágoosi r. 1. 50 kr., Laki Mihály somi r. 1. 1 ft, Cserna István bálványosi r. 1. 2 ft, Bocsor Peter látrányi r. 1. 50 kr, Poor Sándor mocsoládi r. 1. 50 kr, Debreczeni Sándor szoládi r. 1. 50 kr, Szalay Ferencz puti r. 1. 50 kr, Mernyei János gyónki tanár 50 kr, Szász József kiliti segéd-lelkész 50 kr, Zsebeházi István kötszi ispán 50 kr, Földvári Károly segédlelkész 20 kr, Balogh György nágoosi iskolatanító 20 kr, Parragh János nagyszokoli r. lelkész 3 db. régi huszas, Vecsei József megyeri ispán 50 kr, Horváth Gábor csepeli ref. lelkész 1 ft, Sörös István, büssü ref. 1. 1 ft, Moci Antal ireghi ref. lelkész 1 ft, Gángol János kiliti ref. lelkész és esperes 1 ft.

Oláh-Láposbányáról (Erdély) egy lelkes levél kíséretében 36 ft érkezett be. A beküldő írja: „Szegények vagyunk ugyan, de hazánkért s egy oly szent czélért, mely által nemzetiségünk jövője biztosítva látszik, készek vagyunk mindenkor utolsó fillérünket is feláldozni.“ April 24-én Hanschild György ur névnapját ünnepelte egy kised társaság s a lelkes felkészöntések között gyűlt be a fentebbi összeg, melyhez járultak:

Hanschild György 10 ft, dr. Sebe Bálint 4 ft, Hanschild Terézia 1 ft, Liker Károly 1 ft, Moldován Ibrahim 1 ft, Triff Antal 1 ft, Holzmüller Ferencz 1 ft, Tauber Ferencz 1 ft, Tauber Mari kisassz. 2 ft, Ivanetzky János 1 ft, Hanschild János 1 ft, Moldován Gergely 3 ft, Hütter Károly 1 ft, Schustoritz György 1 ft, Egy valaki 2 ft, Egy másik valaki 2 ft, Szantó Kálmán 3 ft.

Élesden (Délbihar) szintén gyásznapélyt tartottak Széchenyiért s ez alkalmával néhány lelkes hazafi összejött a ref. paplakban, s 13 ft és 2 db. huszast küldtek be az Akademia számára. Az adakozók nevei:

Heritz Kálmán 5 ft, Kovács Károly 3 ft, Sepsy József ügyvéd 1 ft, Váczy József 2 ft, Pecsénye János ref. tanító 1 ft, Dávid Mihály kovácsmester 1 ft, Márkus János 2 db. ezüst huszas.

Debreczenből özvegy Valicsné szül. Palotay Eulália asszony, honleányi érzelmeitől indítva s azon lelkes nyilatkozat által felbuzdítva, melyben gróf Széchenyi Béla a nemzet gyászaért elismerő köszönetét s azon ohajtását fejez ki, bár a mai időkben egyetlen hazafi se vonná meg áldozatkészségét, 100 forintot küldte be hozzánk, mely összegből 25 fto szánt a Széchenyi-szoborra, 25 fto a nemz. Muzeum terméinek földiszítésére s 50 fto a m. Akademia palotájára.

Sajó-Vámos borsodi községben egy nevestélyi barátságos körben szintén megpendült az Akademia ügye, s a jelenvolt borsodi és gömői hazafiak tüstént 34 fto s 1 db. aranyat adtak össze a palota építésére. Az adakozók nevei:

Gánóczy József ker. jegyző 1 db. arany, Cziko Miksa földbirtokos 4 ft, Kubinyi Bálint ker. jegyző 2 ft, Alberger György tisztartó 2 ft, Horváth Gábor tisztartó 1 ft, Nádpataky Gusztáv ispán 2 ft, Károssy István urad. irnok 1 ft, Dietzel Gusztáv kertész 1 ft, Izmai Károly pénztárnok 3 ft, Golko István tisztartó 1 ft, Molnár Sámuel földbirtokos 4 ft, t. Szikora János plebános 2 ft, Nesztorovics István kereskedő 2 ft, Ruzinko Antal ispán 2 ft, Sir Ferdinánd kereskedő 1 ft, Gánóczy Ferencz kereskedő 2 ft, Gánóczy Alajos kereskedő 1 ft, Indra János erdész 1 ft, N. N. 2 ft.

Tisza-Beő községe 22 fto küldött be, melynek felét az Akademia palotájára, felét a Széchenyi-szoborra szánta.

Fehérmegyében *Pusztá-Iváncsa* lakossága az Akademia házára szintén adakozni kívánt s a beküldött 10 ft, 19 krnyi összeget a következők adták össze:

Boros Pál 2 ft, Kállay 1 ft, Bedy János 40 kr, Bedy József 1 ft 30 kr, Kovács András 10 kr, id. Csörgő János 30 kr, Meleg András 30 kr, Dávid Frank 50 kr, Pauer Vendel 30 kr, Bleyer M. 30 kr, Kőröszuri János 10 kr, Kucsera György 9 kr, id. Szabó József 20 kr, N. N. 20 kr, Kajdoci János 10 kr, Kiss János jegyző 1 ft, Kiss Lajos 10 kr, Kiss Kálmán Gyula 10 kr, Sinka András 20 kr, Bedy Péter 10 kr, Császár István 10 kr, J. B. 1 ft, Balogh József ref. tanító 40 kr.

+ *(A pesti görög n. e. egyházközség)* a m. Akademiára 2000 fto ajánlott, a szegény gyermek-kórháznál pedig 1050 fto alapítványt tett.

+ *(A Pápa városa által az Akademia palotájára)* megszavazott 2000 fto a főnökség nem engedé kifizetni. A város főlebbezte kérelmét.

△ *(Pest városának azon ajánlata)*, hogy a felső dunagőzhajózási magyar Akademiának két házhelyet és pedig egyikét palota építésre ingyen, a másikat bérbázul 120 ftjával □ ölet, olyképen átenged, hogy e házak négy év folytán fölépíttessenek, felsőbb helyen megerősítettet. Az ellen, hogy az Akademia e házhelyet a dunagőzhajótársaság által szerzettel kicserélje, a városi hatóságnak semmi kifogása nincsen, csak a társaság által elvállalt fölté-

telek teljesíttessenek. Ez esetben az Akadémia épülete a lánchídon fölül a Lloyd épülettel szemben állna.

— (Az Akadémia építendő palotáját illetőleg), mindenki érdeklődik várja most a Dunagőzhajótársulat azon határozatát, miszerint a Dunaparton levő telkét az Akadémiaéval kicserélendő. Minden körülmény oda mutat, s azon reményt kelti fel bennünk, hogy a nevezett társulat, úgy a maga, mint a közérdek tekintetében engedni fog a minden oldalról egyhangulag nyilvánuló ohajtásoknak.

Hazafiai adakozások.

A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez mult héten beküldött összegek:

I. A Széchenyi-emlékszoborra Nagybányáról egy névnapi estélyből Papp Zsigm. által 25 ft. *) — Léváról a gyászünnepekről Katona Gyula által beküldött 58 ft., 65 kr., 5 huszas és 2 tizes. — Szemere és Csehi községbeli közbirtokosság (Komárom) Rosos Ede által 23 ft. — Az egyes adakozók:

Zakluskál Iván plebános 2 ft., Szemerei község 1 ft., Dalmady Samuel 1 ft., Dalmady Győző 1 ft., Rosos Ede 4 ft., Konkoly Rudolf 4 ft., Sebestény Ignác 4 ft., Dely Ambrus 1 ft., Luby Gáborné 1 ft., Tomanóczy Lajos 1 ft., Diósy Balázs 1 ft., Dombay Alajos 20 kr., Vaskovics József 30 kr., Bajcsy János 30 kr., Klaser Vincze 1 ft., Farkas Lajos 20 kr.

Tisza-Beő községe Hován József által 11 ft. — Debreczenből özv. Valicsné Palotay Eulália 25 ft. Összesen 192 ft. 65 kr. — Eddig begyűlt összesen 375 ft. 17 kr.

II. A Kazinczy-alapítványra: Bába községből (Borsod) 2 ft. (a következő adakozóktól: Orczy Gyula 1 ft., Bodon István 30 kr., Kürti Gábor 10 kr., Kóródi Lajos 10 kr., Simonyi József 10 kr., Orosz Károly 10 kr., Kóródi Károly 10 kr., Tóth Mihály 10 kr., Szabó István 10 kr.). —

III. A nems. Múzeum terméinek feldiszipítésére: Debreczenből özv. Valicsné szül. Palotay Eulália 25 ft.

Irodalom és művészet.

+ Megjelent: *Töredék gróf Széchenyi István hiadatlán irataiból.* Közrebocsátotta Török János. A füzet 43 nagy-nyolcadrésű lapra terjed, s fényesen van kiállítva. A fordítás jogát idegen nyelvekre a kibocsátó magának tartja fenn. A nagy elhunytak ezen most első ízben kiadott polemikus tartalmu rövid műve elmúlt időkre s dolgokra vonatkozik ugyan, de ismert irmodorában eszmedüssága által köti le a figyelmet. A munka Ráth Mór kiadása és tulajdona.

+ A napokban egy érdekes füzet jelent meg. Czime: „Gróf Széchenyi István végrendeletének főpontjai;“ jegyzetekkel közrebocsátotta Török János. A tisztajövedelem az országos Széchenyi-szoborra fog fordítottatni. A közrebocsátó a szent cél tekintetéből mind a más nyelvre fordítás, mind az utánnyomás ellen óvást tesz. Ára 50 kr.

+ (Székesfehérvárról) írják a „P. Naplónak,“ hogy ott Fekete János „Széchenyi emléke“ című munkácskát fog kiadni a nép számára.

— (200 új forint pályadíj.) A maros-vásárhelyi Kazinczy-alapítvány ügyében az ev. ref. kollegium és kath. gymnasium tanárai, fölkérve gróf Lázár Mór ő nga által, jelen hó 2-kán meghatározott s föltett pályajutalom, tárgy és díjtüzése iránt a következőket állították meg: Készíttessék egy történeti beszély a székelynép multjából, melyre 200 új forint pályadíj tüzezik ki. A munkának legalább 5–6 nyomatott ivnyi terjedelműnek kell lennie. A pályázó munkák idegen kézzel leírva, a szerző nevét rejtő jelíggel levéllel ellátva, folyó évi október 1-ig gróf Lázár Mór ő ngához Maros-Vásárhelyre küldendők, ki a maros-vásárhelyi tanári kar által ítélteti oda a legjobb műnek a jutalmat. A pályázat eredménye október 27-én Kazinczy születése napján hirdettetik ki. A munka első kiadásában a szerző felelőselemben részesül; az első kiadás elkeltével a tulajdon szerzőre száll vissza. Kelt Medgyesfalván május 2-kán, 1860. Közli Szava Farkas.

+ (Az „Ifjusági Plutarch“) II. évfolyamának II. kötete is megjelent, hozván a következő jelesek rövid életrajzait: Bátor István, Károlyi Antal, Calasancius sz. József, Reguly Antal, Kepler János és Mátyás király, kinek könyvmatu arczképe is díszíti a könyvet. A füzet 200 lap. terjed; ára 70 kr.

+ (A „Magyar történelmi emlékekből“) megjelent a 3-ik kötet, mely gr. Bethlen Miklós önéletrajzának második felét tartalmazza. Igen díszes kiállításban 434 lapra terjed. Ára 4 pft.

+ (Kempelen Győző „Szabadító“) című két kötetes történeti regényt ad ki előfizetés útján. Ára 1 ft 20 kr, díszesebb kötésben 2 ft. Az előfizetési díjak szerzőhöz Szegedre küldendők.

+ (Bús Vitéz „Szarkalábak“) című kétkötetes beszélyfüzére megjelent. A ki megveszi, elolvasása által egy pár kellemes órát szerezhet magának.

+ (Hartleben „Olvasó-tárának“) 27. és 28. füzete megjelent. A kettős füzet tartalma: „Az arkanzaszi lókövők.“ Jelenetek az amerikai erdő-életből. Irta Gerstácker Frigyes. Fordították Ágay A. és Zilahy K. Első rész.

*) Ez öszveget a következő sorok kíséretében kaptuk: „Május elsején P. . . Zs. . . nevenapját néhány jóembere s barátja azon említésre méltó ténnyel köszönté fel, hogy az indítványozó prépost ur egy szavára 25 forintot tett le a Széchenyi emlékére felállítandó ércszobor költségére. Mindenki érzi, hogy nagy veszteséget kell pótolnunk. Jobban nem tehetjük azt, mint követvén annak magasztos példáját, a ki mindjárt első föllépésekor minket szívünk, eszünk és vagyonunk tehetsége szerint a hazának adózni megtanított. Széchenyi termékeny szelleme, halálával megoszolván köztünk, lelket szívet növel és együvé forrasztja mindnyájunk tetterejét. Legyen külérzéseink előtt is szilárd ércben örökítve az ő nemes alakja!“

+ („A Bakony, természettajzi és régészeti váslat.“) Ily című egy kötetes munkára nyit előfizetést 1 ft-ával dr. Rómer Flóris, főgymn. tanár s muzeumőr Győrött. Az előfizetések szerzőhöz Győrbe, vagy a „Tanodai Lapok“ szerkesztőségéhez Pestre küldendők.

+ (Szokoly Viktor „Pesti furcsaságok“) című humoristikus életkép-gyűjteménye két füzetben szintén megjelent. Mindegyik kötethez egy-egy cainos kőmetszvény van mellékelve, a jeles fiatal genrefestész Jankó rajza után. Ára a két kötetnek 2 ft. — Szerző ismét új művére nyit előfizetést, melynek czime: „Pest éjjel és nappal“ rajzokkal ellátott humorisztikus regény három kötetben. Megjelenik a mű júliusban. Előfizetési ára a három kötetnek 2 ft.

+ („A férfi-divatközlöny“) nyári illetménye is megjelent egy nagy divatkép-melléklettel, melyen a magyar viselet különféle szabásai kilencz alakon vannak bemutatva. — E füzetben következő szabásrajzok vannak: Mátyás-buda, Kazinczy-attila, Hunyady-dolmány, Szécsi Mária-köpeny, aztán attilák és magyar nadrágok.

+ (A „Bolond Miska“) című humoristikus hetilap, Bolond Miska és Zöld Ördög szövetséges munkatársak vezérlete alatt, jövő június hó elején fog megindulni. Előfizetési ár júniustól szeptember végeig 3 ft 50 kr. Az előfizetések Emich Gusztáv kiadóhivatalába küldendők.

+ A kalocsai nyomdából is került ki legközelebb egy irodalmi termék. Ez a „Paulina“ című regény id. Dumas Sándortól, fordítva Bereczk Béla és Hang Ferencz által. Ára 1 ft.

+ (Uj elfogadott színművek.) Nemzeti színházunknál, mint halljuk, újabban következő darabok lőnek elfogadva előadásra: „Murány örökös ura“, vigj. 2 felv. Szigligetitől; „A vén székely“ dráma 3 felv. Benkőtől; „A rögtönző költő“, vigj. 3 felv. Telihajitól; „A házibarát“ vigj. 1 felv. Hory Farkastól. — Majd meglátjuk, hogy hány zsákkal telik.

+ (Tóth Kálmán egy új drámája) fog nemsokára előadatni nemzeti színpadunkon. Czime: „A harmadik magyar király“. Valószínűleg Lendvai jutalomjátékaul fog színre kerülni.

+ (Uj zenemű.) Treichlinger műkereskedésében ily című zenemű jelent meg: „Divat-csata.“ Csárdás. Hangüdvözlét az ifjusághoz. Zongorára szerző Fáy Antal. A füzet ára 2 ft. Nehány nap mulva ugyanezen szerzőtől jelennek meg: „Mezei virágok“ Hollósy Kornéliának ajánlva.

+ (Uj zenemű.) Beküldött szerkesztőségünkhöz a következő című új zenemű: „Kazinczy Ferencz emléke“, játszatott Széphalmon, Kazinczy Ferencz születésének évszázados ünnepe. Zongorára szerző Matolay Victor. A tiszta jövedelem a Kazinczy-aiapra van szentelve. A zenemű, mely szerző tulajdona, Emich Gusztáv könyvnyomdájából került ki, s kapható Rózsavölgyinél 50 ujkrért. Ajánljuk a közönség figyelmébe.

+ (Sárközy Ferencz zenetárgyalatának) két derék tagja Hegyi Poldi és Kálozdi Antal „Széchenyi-gyász“ című, megható fellengős magyart szerzetek, s midőn a társulat nyilvános helyeken előadja, levett kalappal, néma csendben hallgatja a közönség.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

△ (A győri juhkiállítás) e hó 29., 30., és 31-én megy végbe, mire ujo-lag figyelmeztetjük a közönséget.

(A Nil-folyó iszapja s az egyiptomi gazdaság.) Ily című cikket hoz a „Fal. Gazda,“ melyből a következő sorok közlése érdekes leend olvasóinkra nézve. A Nil kicsapott vize már a legrégibb időkben csatornákra vettetés az aszályos mezőkre vezetettvén, zsipek, vízemelők által egyenlőleg elosztva a föld termékenyítésére szolgált, a mit nemcsak vize, de iszapja által is eszközölt s eszközöl folytonosan. A Niliszap trágyázás nélkül termékeny s termékenynek marad, csak ki ne engedjék száradni, az az öntözzék. Ez iszap minden növény részére szükséges tápanyagokat a legbővebb mennyiségben tartalmazza, a mint ez több európai tudós vegyvizsgálatából kitűnt. A Rajna folyó, valamint hazánk több folyójának iszapja hasonlít hozzá. Minde termékenység mellett is azonban, a egyiptomi földmivelőnek koránt sincs valami kényelmes élete, a mint a következőkből ki fog tetszeni. Ő csak két évszaktot ismer s ezt a növekedő s apadó Nil szabályozza. Mikor nálunk tavasz van, ott a forróság a földet megrepedezteteti, a forró szelek kioltanak majd minden tengéletet, a hőség az embert kiejeszti s június végével, midőn már a Nil legkisebb vizállásáig leszállt s a hőség elérte legmagasabb fokát, egyszerre minden előjel nélkül, a víz hirtelen zöld, zavaros, majd veres lesz, szüntelen árad, az 0-tól, 12, sőt 16 lábíg. Még ma is áll az, mit Plinius írt: 12 láb magasra szükség, 14 láb magasra öröm, 15 l. magasra gondtól mentesség, 16 l. magasra pedig tulbőség következik a termésben. A víz csak októberben kezd apadni. A felszikkadt földre elvetik a magot, minden szántás s egyéb mivelés nélkül, legfőlebb a mag betiprására kecskenyáját hajtják azon keresztül, s csak akkor jönnek ki ismét a mezőre, midőn már aratni kell. A termés, ha jól sikerül, oly bő, hogy hasonló sehol sincs Európában. A buza s sorghum 15–20 sőt 40 magot, az árpa 8–12 sőt 30 magot is ad. — Hova a Nil árja magától el vagy föl nem hat, oda a csatornák, vízemelők, kut szivattyúk segítségével vizik föl a vizet, néha igen tetemes magasságu sikokra s oly növények ápolására, melyek folytonos öntözést kívánnak. E végre a Nil apadási időszakában kutakból huzzák a vizet. Így történik, hogy az egyiptomi fellah földjéről 2–3 sőt 4 termést is nyer egymásután különböző növényekből. Felső-Egyiptomban 50,000 sőt háromszor ennyi vízemelő s öntöző gép is van mozgásban, melyeket sok helyen ökörrrel hajtának. Egyiptom régenten 7 millió, most pedig alig 2 millió lakossal bír s minden termékenysége mellett is alig termel többet mint 5 millió mázsa búzát, harmadfél millió m. árpát, 600 ezer m. kukoriczát és 100 ezer m. pamutot.

Közintézetek, egyletek.

+ (A budapesti orvosegylet) folyó hó 12-én tartott gyűlésében dr. Hirschler szemorvos a szív-érrendszer hátránya egy része kimetszéséről, mint gyógyhatányról több eset bemutatása mellett értekezett.

△ (A pesti műegylet) ez évi közgyűlését jövő június hó 2-án tartja.

⊙ (A győrvidéki gazdasági egylet), e hó 29-én Győrött közgyűlést tartand, miután az alapszabályok helybehagyása leérkezett. Az ideiglenes elnök gr. Batthyány Géza mind az egyleti tagokat, mind azon birtokosokat s gazdákat, kiknek még nem volt idejük magukat tagokul beiratni, felszólítja hogy e közgyűlésen minél számosabbn jelenjenek meg.

Mj ujs á g ?

— (Fontos hír a protestáns egyházi ügyben.) Ó cs. Felsője, maj. 15-én Benedek tábornagynak intézett legfelsőbb kéziratában rendelni méltóztatott, hogy a sept. 1-ről kelt patens rendeleteitől eltérve a még nem rendezett községek, esperességek, és superintendenciák konventeket tarthassanak, s hogy intézkedések tetessenek az 1791-ki XXVI. törvényzikk 4. § a értelmében a zsinat tartására; s hogy a gondnokok és superintendensek választása semmikép se akadályoztassék. (E legfelsőbb rendeletet a P. U. legközelebbi számában egész terjedelmében közlendjük.)

— (Azon örvendetes hírt közlik összes lapjaink), hogy Kassán, a protestáns ügybeni eljárásukért elmarasztalt Zsedényi Eduárd tanácsos és Mádai Károly bélaei lelkész majus 15-én fogságukból szabadon bocsáttattak. A P. Naplót arról is tudósították, hogy a nép sokasága örömradiással fogadta őket; Zsedényit szállásaig kísérel, aztán nyugodtan eloszlék.

⊙ (Ipolyi Stummer Arnold zohori lelkész ur), a magyar Akadémia s a bécsi cs. kir. hazai emlékek föntartására ügyelő társulat levelező tagja, a magyar mythologia, a csallóközi és fehérhegyeségi utiképek stb. jeles írója azon szerencsében részesült, hogy őt, országszerte tisztelt egri érsek Bartakovics Béla ő kegyelmessége az esztergomi egyházmegyéből átvitte a maga egri megyéjébe és törökszentmiklósi lelkészszé nevezte ki.

+ (A budai kassinó) Széchenyi István emléksobrára s a m. Akademiára 200 fót ajánlott fel. Ezenkívül elhatározta, a dícsőült arcképét terebében kifüggeszteni s a bánatos családhoz gyászfeliratot intézni.

+ (A Széchenyi-érem) már kapható arany, ezüst és britanniai ércből. Készíté Seidan.

+ (Hegedűsné siremlékére) Mukics Aurél Szabadkáról 203 fnyi gyűjteményt küldött be a nemzeti színház igazgatóságához.

+ (Szentpéteri siremlékének felállítását), mint a „Hölgyfutár“ írja, leginkább a nemzeti színház egyik derék kardalnokának Kovács Endrének köszönhetjük, ki e célra egy szépen jövedelmező zeneművet adott ki.

+ (A Museum tervei dissztésére) Biró Klára Aradon 48 fót, Kubinyi-Laszikáry Emilia Hontban 70 fót, Dókus-Rátkay Biri S. A. Ujhelyen 138 fót, Rakovszky Mórné sz. Rakovszky Petronilla Nagy-Selmeczen (Liptó) 37 fót, Hollán-Békássy Antonia Szombathelyen 77 ft 50 krt gyűjtöttek; Egressy Samuné sz. Halász Amália 10 fót, Bárany Pál B. Bogláról 35 fót adtak; Fekete-Ruttkay Amália Pesten 88 fót, Szőgyényi Marich Mária Bécabon 240 fót, s egy aranyat, Huszár Hermina Tagyoson (Komárom) 10 fót, Beniczky-Ruttkay Mária Nagy Kákon (Turóc) 125 fót gyűjtöttek s Dregáné N. Kátáról 2 fót küldött be. Az eddig beérkezett gyűjtőveik közt legtöbb volt aláírva Zichy Livia grófnő ivén (920ft); mindjárt ezután következik azon iv, melyet két lelkes honleány, Bogyay Józsefné sz. Novák Szidonia és Tóth Sámuelné sz. Olay Teréz Pécsen és Baranyamegyében köröztettek, s melyen 553 ft 4 kr, 3 arany és egy tallér van bejegyezve. — A diszterem csinósítása szorgalmasan foly s már is jól előzhaladt.

+ (Horváth-Horti hazánkfia) oly gépszerkezetet talált föl, mely a rohanó vaspályavonatot egyszerre képes megállítani. Ha e találmány gyakorlatba vétetik, sok szerencsétlenség fog megelőzteni.

+ (A horvát szükkölködők javára rendezendő sorsjáték) nyereményei közé több értékes festményt is terveznek, melyre Festetics Béla, lelkes ifju gróf mint rendező egy képre 500 fót s egy vagy két darabra 100 fót tűzött ki jutalmul. A pályázás csak magyar művészek előtt lesz nyitva. E képeket a rendező gróf a pesti műtárlat f. évi aug. szeptemberi kiállításából ohajtja megszerezni. A kép tárgya a művészek által szabadon választható.

+ (A csehek . . . Amerikában.) St. Louisban egy politikai lap jelenik meg cseh nyelven, melynek czime: „Národní Noviny“ (Nemzeti ujság.) Ez már a harmadik cseh lap, mely az Egyesült-államokban keletkezett, mely körülmény arra mutat, hogy ezen nagyon tisztelt eszláv faj nemcsak egy bizonyos országban, hanem Amerikában is örvendetes módon szaporodik.

— (Reményi Szegeden.) Rendes tudósítónk írja: Szerdán este (maj. 8.) ment végbe Reményi Ede harmadik, vagyis bucsu-hangversenye. Reményi ez este is bebizonyította, hogy ő a maga nemében páratlan ember. Szegeden is szép jelét adá ő hazaszeretetének, midőn a még tervben levő Dugonics-szoborra fél jövedelmét ajánlá föl a bucsu-hangversenynek, — létevéen ezáltal az első követ az emlékekhez, és mi szegediek ezért úgy fizettünk, a hogy lehetett. Két első hangversenye alkalmával még folyton növekedett a mi Tiszánk fenyegetése, így sokunkat visszatartott a színházbemenéstől, másrészt meg sokan vannak közöttünk, kiknél a pénz sincs bőven, de a gyász is fejünkön van még; azonban az utolsó hangversenyen már nem állhattuk meg, hogy el ne menjünk; el kelle mennünk, s habár a két elsőn is igen szép, diszes s számos

volt a közönség, de az utolsón már boldog boldogtalan iparkodott megjelenni, hogy lássa a művészt, hogy hallja a varázshangokat. Meg is tapsoltuk, megéljenzettük egész odáig, midőn már félteni kezdtük, hogy kifárad, de meg is koszoruztuk virággal és babérral; a sok koszorun szép háromszinű szalagok voltak, ezeken gyönyörű mondatok arany nyomásokban. A legszebb mondat volt, midőn a távozni nem tudó közönség a „Szózatot“ kezdé énekelni, egyhangulag kötvén a művész hazafi-szavére, hogy honának tovább is rendületlenül hive legyen. A versszakok után uj meg uj tapsvihar és kihívás, éljenzés. Így jutalmazá Szeged a nagy művészt, ki a világ-polgárságot nem teszi a jó hazafiság fölé. — Ez este Pajor Nina, a mi legkedvesebb énekesnőnk is énekelt — Még egy szép tüneményt észleltünk ez este. Kempelen Flóra sziveskedett egyik helybeli ifju költőnek „Széchenyi-gyász“ című költeményét elszavalni. Szünni nem akaró elismerés követé a jeles előadást. Az Isten éltesse őt!

+ (Reményi Ede,) Temesváron is akart hangversenyezni, de mint halljuk, nem kapott rá engedélyt.

+ (Több lelkes pozsonyi hölgy) készül aug. 20-án, vagy sept. 23-án, mint Széchenyi név- vagy születésnapján Pozsonyból Czenkre gyalog zárándokolni, hogy ott az üdvözült sirjánál imádkozzanak.

⊙ (Aradon az eddigi naputsát) Széchenyi-utcsának nevezték el.

△ (Végre Buda is szépülni kezd.) Mióta a budai dunaparton nem szabad a hajóvontató lovaknak járnai, azóta több ház építését kezdték meg e vonalon. Különösen ékesíteni rojja a dunapartot a lánchíd közelében építeni megkezdett nagy ház. De a mi legszebb az az alagut felett izletes styben készült kiosk, mely előtt egy kis ugrókut vizsugára csergedez. E kiosk körül a lánchídra, Pestre s vidékére a legszebb kilátást élvezheti a közönség, mely már is kedvencz séta-helyéül választá e helyet.

— (A Tisza apad.) Szegedről írják: Világos dolog, hogy ez a vén Tisza olyan, mint egy szilaj paripa. Az ismerheti az ő szokásait, ki legtöbbet nyargalozik hátán, mint p. o. a mi halászaink, hajósaink, a jó öregek a parti kalyibákban. Bizony drága t. mérnök urak, nem rosz lett volna ezeket a partlakókat néhány év előtt ki nem kaczagni, midőn ők szerény észrevételeket tettek a szabályozásra nézve. Ők tudják, hol a víz sebje, a különböz állás alkalmával; szintén ők tudják, hol folyt egykor s hova iparkodik ma a vén folyó, hol és mikor rak porondot, hol szokta az ősi töltéseket már eltépni. Mindezek pedig igen jó adatok a tanulmányozásra a mérnök uraknak is. — Most már kitombolta magát és meghunyászkodik, szépen lapulván vissza medrébe. Nem csuda, hisz százezrekre megy az elöntött holdak száma, iszsa most a vizet az a jó föld! — Drága töltések, drága vetemények mind oda! A töltések többnyire kilökettek, nem pedig átmosattak. — Az időjárás a legszebb tiszta tavaszi napokra változott a komoly esős idő után. — 100.

⊙ (Egy milliónyi örökség.) Sziciliában legközelebb egy Lochner nevű fiatal sveiczi halt meg végrendelet nélkül. Örökösai még nem jelentkeztek, de jelentkezhetnek Nápolyban, hol is a Rothschild háznál az elhunynak egy millió frank tőkéje van letéve.

+ (Kit a természet csodái érdekelnek) — az keresse föl Hasert tudor ur mikroszkopi mutatványait az „Európában“, hol a bolhát nagyítóüvegen át elefántnak is nézheti.

+ (Sárközy jeles népzeneke) közelebb meghívást kapott Brünne. Morva atyánkfiai is szeretnének egy kis magyar zenét hallani.

— (Biztosítási ügy.) A „Triest. Ztg.“ s utána a „Fremdbltt“ s a „P. Lloyd“ a Riunione adriaticáról egy terjedelmes cikket ad, melynek végén e figyelemreméltó sorokat olvastuk: „Az Anker által kötött biztosításoknak száma kétségtelenül bámulatra méltó; hanem vajjon annak eredménye mind a társaság, mind a közönségre nézve kívánatos lesz-e, az oly kérdés, melyre csak hosszas idő után felelhetendünk. Aztán azon sokas, hogy a külföldinek elsőseget adunk a hazai fölött minden utánjárás nélkül, ez is oly dolog, mit csak fájlalni kell. Azon hiedelem áll ugyanis, hogy a külföldi a hazai fölött áll minden tekintetben; de nem gondolják meg, hogy bármely üzletág, így a biztosítás általános és különös ügyveiselete sem titok többé a közönség előtt. Így a közönség kevés utánlátás után itéletet hozhatna. Az idegen társaságok sokat ígérhetnek, mert valamint ők nem ismerik a tért, melyen működnek, úgy a távollevő közönség sem kísérheti oly figyelemmel és ellenőrzéssel működéseit, mint a hazaiakét. Az eredmény aztán megmutatja, hogy mind az ily idegen társulat, mind a közönség csalatkozott.“

Levelezés.

Kis-Czell, maj. 1. (Hangverseny a szükkölködő horvátok számára.) A levelező, most a legszebb virágot akkor mutatja föl, ha arról írhat: a részvét a szenvedők, a lelkesedés a közügyek iránt miként nyilatkozott, miként gyümölcsözött. Azon vidék, minek Kis-Czell középpontja, részvéte, s lelkesedése által mindig azok közé tartozott, kikről megszoktuk örömmel olvasni a lapokban, hogy mihelyt valami szentebb érdek, nemesebb eszme életbeléptetése volt a feladat: kinyujtá segítő kezét, hallatá pártfogó szavát. Legközelebb a szükkölködő horvátok fölségelése lett a kiáltó szó; s a mi, nagyjainknál, főbb városainkban viszhangra talált — e vidék falui s pusztái közt sem hangzott el pusztán. Majus elsején összejött Kis-Czellebe, az ujonnan alakult gazdasági egylet által rendezett hangversenyre, hogy gyönyörködjék azon szépben, mit saját leányai s fiai nyujtanak; s tegyen jót, mi egy testvérnép szükkölködő gyermekeire kihat.

A műelőadás előtt a rendező elnök, Takács Lajos ur kijelentette, hogy a nyomtatott sorzatnak változást kellett szenvedni (mire hangzott a megjegyzés: elég sajnos). Ennek következtében így történtek az előadások:

1. *Magyar változatok.* Svasticstól játszva a szerző zongora kísérete mellett hegedün. 2. *A hon csillaga.* Petőfitől. (A hazáról), szavalta Békássy Emilia kisasszony. 3. *Less még jobb világ?* Franktól. A pápai zenekar kíséretében játszta a szerző. 4. *Népdalok.* Zongora-kíséret mellett éneklé Tóth Vilma k. a. 5. *Magyar dívat.* Kakas Mártontól. Szavalta Kecskeméti ur. 6. *Ima,* éneklé az énekkar. 7. *Álmos,* Garaytól. Szavalta Vidoss Mari k. a. 8. *Magyar ábrándok,* Svasticstól, játszta a szerző. 9. *Népdalok.* Éneklé Tóth Vilma k. a. 10. *Változatok.* Zongorán játszta Fernandó ur. 11. *Vörösmarty hárcain,* Szelesteytől; Szavalta a szerző. 12. *Kardalok.*

E sorozaton kívül a kedves művészeknek művész fia, Svastics Benő, szivertárázó zongorájával gyönyörködtet a folytonos lelkesülésben levő közönséget, mely tapsait, úgy vele, atyjával: mint Muck Mari k. a.-i, ki — a népdalokat kísérete — örömmel megosztá.

Ha azt mondom, hogy a meghatottság annyira általános volt, a tetszés nyilatkozatai annyira szívből s lélekből jöttek, hogy még műkedvelői előadás-on páriát nem láttam; ez a legszebb dicséret a közönségre, mely oly szépen tudja meleg barátságos fogadásával jutalmazni azokat, kik csupa szép s nemes érzésből, de tartózkodó félelemmel lépnek közvélemény elé. A közönség részéről pedig épen e kitüntetés a legnagyobb dicséret a műkedvelőkre: mégis megérdemlik, hogy rólok egyenkint megemlékezzünk.

Alig kezdhetne volna meg jobban bárki is az előadást, mint *Svastics,*

kinek csupán neve, csupán megjelenése is képes az alvó érzelmeket fölrázni a szív hurjain. Változatai, ábrándjai ezer meg ezer változatokban ringaták lelkünket. Az újabbak közül talán ő tudja logjobban éreztetni, hogy sirva vigadunk. Hol a hangok sirtak ujjai alatt, éreztük, hogy szívünk gyászol; hol vigan zengtek, éreztük, hogy lelkünknek a jövőben még öröme van; a mit Frank ur a *Less még jobb világban* oly sziverehatón kifejezett. *Békássy Emilia* k. a. e szép költeményen átáradó magasztos érzelmet arczával s hangjával oly meghatóan kifejezte, — *Vidoss Mari* k. a. apánk bejövételét oly gyermekded-édesen elbeszélte, a buzdító helyeket oly szépen kiemelte, hogy közbe-közbe megtapsoltattak, megéljenzettettek. *Tóth Vilma* k. a. lágyan-csendő hangja a szívekhez szólt. *Fernandó* ur játéka gyönyörködtetett. A magyar dívatot pedig *Kecskeméti* urnak kétszer el kellett szavalni. A kardalok így rövid idő alatt jól sikerültek; végül *Szelestey* ur, a honfi-búnak, majd a szív mélyéig ható, majd fölglyujtón emelkedő hangján zárta be e szép s kedves előadásokat.

Ekkor a rendező elnök, Takács Lajos ur, előállt, meleg köszönetet mondott a működőknek, — kijelenté a bevételt, miután igen szépen jegyzé meg, hogy ily nemzet, ki testvérei iránt így érez, így tesz — méltó az életre.

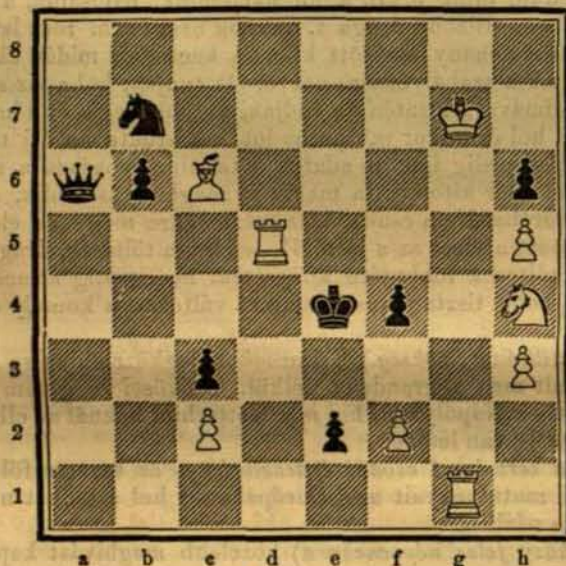
A mint az „Éljen“ elhangzott, a terem étteremmé alakult, s e kedves napot egy közebbdel végeztük. A tiszta bevétel Jozipovics turopolyai gróf-nak átadás végett elküldetett. *Csillag Géza.*

SAKKJÁTÉK.

20-ik sz. feladvány. — Grimmschavtól.

(E feladvány itéletünk szerint az eddig létező három lépéses feladványok közt legszebb s legnehezebb.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

A 15. számú feladvány megfejtése.

(Weisz A. J. tanártól.)

- 1) Va3 - c5+ Kb6 - c5;
- 2) Bc8 - b8 tetszés szerint.
- 3) H lép s F+

A 15. sz. feladványt helyesen fejtették meg. *Lessen:* báró Meszéna István. — *Veszprémben:* Fülöp József. — *Nánáson:* Oláh Miklós. — *Veszékenyben:* Szalgári Ernő. — *M.-Vásárhelyen:* Dósa Gábor. — *Mooron:* Radvány W. — *Körtösfáján:* Kis Bálint. — *T.-Füreden:* Nánágy Gyula. — *Pesten:* Cselkó György. — *Harasztiban:* gróf Festetics Brunó. — *T.-Sz.-Miklóson:* Frankl A. — *Bécsben:* Szily Kálmán. — *Berhidán:* K-y. — *Keszthelyen:* D. P. — *Rédén:* Farkas Ferencz. — *Csegléden:* Reisinger Imre.

Rövid értesítések. *Berhida:* K-y. A többi megfejtés későn érkezett. — *Iregh:* G. K. és *Alap:* P. Gy. A még mozdulatlan gyalog kettőt is mehet először, nevezetesen itt b7 - b5 első lépés történhetik, s e szerint a feladat a beküldött módon nem volna megfejthető. De azért van ennek az említettnek sokkal szebb megfejtése. — *Lubló:* R. A. Kezdetnek elég, s reményekre jogosít bennünket, hogy a későbbiek igen jók lesznek. A „Selbstmatt“ magyar neve „önmat“, s miért ne lehetne az?

Színházi napló.

Péntek, majus 11. „*Tartuffe.*“ Vigjáték 5 felv. Irta *Molière.* Tartuffe szerepe egymaga elegendő volna arra, hogy Tóth Józsefet legjelesebb színészeink közé számítsuk. Alakító tehetsége e szerepben tökéletes csalódást képes előidézni. De azon jelenetét, midőn Orgon nejét elcsábítandó, az ajtókat gondosan bezárja s a remélt kéj előérzetétől libegve az asszony felé közeledik; kissé nagyon is élesen színezi, holott ezt véleményünk szerint, több oknál fogva inkább mérsékelni kellene.

Szombat, majus 12. *Irfé Hektor* ur második és utolsó föllépteül: „*Rigoletto.*“ Opera 4 felv. *Verdítől.* A vendégművész ma még jobban tetszett, mint első fölléptekor. Különösen nagy hatást idézett elő „Az asszony inga-tag“ dallamával, melyet a föllekesült közönség háromszor is elénekeltetett

vele. Ohajtanók őt még többször is hallani. Gilda szerepét Hollósy L.-né helyett ezuttal Markovics Ilka énekelte, elég csinosan. A színház szépen megtelt.

Vasárnap, majus 13. „*Szökött katona.*“ Eredeti népszínmű 3 felv. Irta *Szigligeti.*

Hétfő, majus 14. „*A titkos iratok.*“ A Karácsonyi-féle alapítványból 100 arany pályadíjjal jutalmazott eredeti dráma. Irta *Szigligeti.*

Kedd, majus 15. „*Tell Vilmos.*“ Opera 3 felv. Zenéjét szerzé *Rossini.*

Szerda, majus 16. *Egressy Gábor,* mint új szerződött tag első föllépteül: „*Brankovics György.*“ Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta *Obornyik Károly.* — Örömmel írjuk ide, a mai este által köztudomásra jött, ohajtvá várt tény, hogy *Egressy Gábor* végre ismét szerződött tagja a nemzeti színháznak. Reméljük, onnan el sem fog távozni többé: — „itt élend, halnod kell.“ **Csütörtök,** majus 17. „*Huszárcsiny.*“ Eredeti vigj. 3 szakaszban.

Szerkesztői mondanivaló.

5099. **Kis-Telek.** B. F. Tura Pest-Pilis-megyében van, a gödöllői járásban, utolsó postája Aszód. — Van egy Tura Szabolcsban is, utolsó posta Nyiregyháza. Valóban már nem emlékszünk, melyik az igazi.

5100. **Szólgyén W. B.** A közölt értesítés meglepő volt ránk nézve. Illető helyen, a P. U.-ban figyelmet fordítandunk rá.

5101. **Guta.** Bajhegyi. Törredelmes szívvel kérünk bocsánatot, hogy Guta mezővárost a minap Guttának és plane „falunak“ találtuk mondani. Nem szándékosan történt s nem tesszük többé. Azon meg szívünkkel örvendünk, hogy az általunk rajzolt árviz tulságos volt, s hogy a gutaiak „annyira“ nem voltak, hogy utcáikon vagy a város körül ne sétálhattak volna. Szent legyen a békeség.

5102. **Kun. Sz. Miklós.** Sz. K. Eddig nem lehetett. Reméljük, jövő alkalommal bizonyosan. Igazítás nem szükséges; a mint meg van írva, maradhat.

5103. **Magyarország.** A költemény eszméje megnyeri tetszésünket, de a kivitt bágyadtak, a második versszakot pedig épen másképp irandónak találjuk.

5104. **Hernád Búd. K. T.** Köszönjük a felvilágosítást s kerüdjük a félreértést. Nem a levél tartalma, hanem csupán csak a „rajz“ szabatosága iránt tettünk volt kérdést. Most megnyugtatt ön; a rajzot készítettük.

5105. **Több írtelt tudósítónkat** elnézésért kérjük, ha tudósításukat vagy épen nem vagy rövidtve olvassák. A Széchenyi-gyásznapfélyekről oly tömegesen érkeznek a tudósítások (néhány helyről 3-4 is), hogy ezeket kivonatban is alig vagyunk képesek adni. Pedig mi ez ünnepélyeket historiai fontosságnak tartjuk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	Nap-		Izraelit. naptár	Hold-		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
Majus			Majus (6)		Igar R.			
20 Vasár.	66 Bernard.	66 Anas.	8 B5 János	4 20	7 33	28 Bjt Sa-	8 23	7 48
21 Hétfő	Szilárd. Vál.	Szilárd	9 Izaiás pr.	4 18	7 34	29 (mu h	4 10	8 25
22 Kedd	Ilona. Julia	Ilona	10 Simeon	4 18	7 35	1 Síván	4 57	9 57
23 Szerda	Dezső püsp.	Dezsér	11 Motius v.	4 17	7 36	2	6 0	10 43
24 Csütörtök	Johanna özv.	Janka	12 Aid. cs.	4 16	7 38	3	7 12	11 21
25 Péntek	Orbán püsp.	Orb. Ger.	13 Gliceria	4 14	7 39	4	8 31	11 51
26 Szomb.	Ágoston †	Ágoston	14 Izidor v.	4 13	7 41	5 S. 6 P.	9 50	* *

Holdnegyed: ● Ujhold 20-án 8 óra 2 perczkor este.

TARTALOM.

Gróf Széchenyi István egyénisége (mellszobor). — Catalauni csata. *Vértesi Arnold.* — Levelek Kazinczy Ferencztől. Közli *Kiss Sámuel.* — Csermák, a magyar zenész (képpel). — Földalatti vasút Londonban (képpel). — A rózsza, története és fajai. — Széchenyi-gyásznapfélyek. — A magyar Akadémia palotája. — Hazafüni adakozások. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Levelezés. — Sakkjáték. — Színházi napló. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. uri-utcza 12. sz.)